Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана. | № 9 (18332). | 1990 оной январиин 11, четверг | Сэн 3 мүн.

АРАДАЙ КАНДИДАДУУД

...ь хэлэбэл, ороноймнай экономикын хүгжэлтэ мүнөө ...гшуурилтэй, уршаг түбэгтэй байһаар. Эд бараан, ... эдлэл хэрэгсэлнүүд хоморшог, элдэб хёмороо зү... ...нүүд манай обшественэ түбэг бэрхэшээлдэ оруулна. ...байдалда СССР-эй Верховно Соведэй сессинүүд дээ... СССР-эй Арадай депутадуудай II съезд дээрэ манай ...нгамалнууд экономикын хүгжэлтые һайжаруулха та... ...Р-эй правительствын 1990 ондо бэелүүлхэ програм... ...түлэб һайшааха, хойшолуулашагүй хэмжээнүүдые ...ай дэлгэрэнгы хөөрэлдөөн болоһон, олон шэнэ хуу... ...аталагдан абтаһан, зарим хуулинуудай проект бүгэдэ ...убшэн хэлсэлгэдэ табигдаа. Мүнөө правительствын ... программа бэелүүлгэ гол шухала хэрэгнай болобо.

...Союзай Коммунис партиин Централна Комитет ...апрелиин Пленум дээрэ оронойнгоо социально... ...ска хүгжэлтые хурдадхаха, хүдэлмэридөө хубилган ...ые түйлаха, демократи үргэнөөр хүгжөөхэ, бүхы ...юуса нээсэгүйгөөр арад зондоо мэдээсэжэ байха ...абиһан юм. Эдэ айхабтар ехэ, шухала зорилгонуу... ...хын тула орон дотороо экономическа ба политиче... ...рмо бэелүүлхэ тухай КПСС-эй XXVII съездын, Бү... XIX партийна конференциин, КПСС-эй ЦК-гай удаа... ...нумуудэй шиидхэбэринүүд абтаһан байгаа. СССР-эй ...епутадуудай нэгэдэхи, хоёрдохи съездүүд энэ талаар ...жэтэйгөөр хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлээ.

...шэ жэлдэ болоһон СССР-эй арадай депутадуудай ...бүхы засагаа — Соведүүдтэ!» гэһэн уряа доро, үргэн ...иин оршон байдалда үнгэрөө һэн. Мүн лэ үнгэрэгшэ ...стэ «РСФСР-эй арадай депутадуудай һунгалта тухай» ... АССР-эй арадай депутадуудай һунгалта тухай», мүн ... АССР-эй арадай депутадуудай нютагай Соведүүдэй ...удай һунгалта тухай» шэнэ Хуулинууд хүсэндөө ороо.

...эй, Буряадай АССР-эй шэнэ Хуулинууд политическэ ... урагшатайгаар бэелүүлхэ, арад зоной эдэбхи үүсхэл ..., демократи улам үргэдхэхэ хэрэгтэ үргэн зам нээ... Ушар тиимэһээ КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1989 он) ...дээрэ баталагдан абтаһан КПСС-эй Централна Комите... ...аредта Хандалга дотор иигэжэ хэлэгдэнэ: «ҺУНГАЛТЫН ...ИИН ШЭНЭ БУРИДЭЛТЭЙ БЭШЭ, ХАРИН УДХА ША... ...А, ЗОРИЛГОНУУДААРАА, ХҮДЭЛМЭРИИНГӨӨ ...ГАНУУДААР ЗАСАГАЙ ШЭНЭ ЗУРГААНУУДЫЕ ҺУН... ...ИНАБДИ. НЮТАГУУДАЙ БҮХЫ ШАТЫН СОВЕДҮҮД, ... ЗУРГААНУУД ШУХАЛА ЭРХЭНҮҮДЫЕ АБАХА... ...НГЭН ҺАНГАЙ БА МАТЕРИАЛЬНА НӨӨСЭНҮҮДТЭЙ ...ДОО, НЮТАГАЙНГАА ЭКОНОМИЧЕСКА, СОЦИАЛЬ... ...ЭЛТЫН ТҮЛӨӨ ДҮҮРЭН ХАРЮУСАЛГАТАЙ БОЛОХО

...атын Соведүүдтэ дүүрэн эрхэ олгохо, тэдэнэй үүргэ ...салгые дээшэлүүлхэ, үргэн арад зоноо гүрэниие хү... ...дэ эдэбхитэйгээр хабаадуулха гээшэ хубилган шэ... ...и шухала зорилгонуудай нэгэн болоно.

...республика дотор һунгалтада бэлдэлгын нэгэ шухала ...СФСР-эй, Буряадай АССР-эй, мүн нютагай Соведүү... ...ай депутадта кандидадуудые дэбжүүлгэ дүүрээд, ...депутадуудта кандидадууд эдэ үдэрнүүдтэ бүридхэлдэ ...нибэ.

...лика дотор РСФСР-эй арадай депутадуудые һунгаха ...алька болон национально-территориальна 10 округ, ... АССР-эй арадай депутадуудые һунгаха 170 округ ...даихай. Мүн баһа нютагай Соведүүдэй арадай депу... ...һунгаха олон зуун округууд бүридхэгдэнхэй.

...эй Конституциин (Үндэһэн Хуулиин) 96-дахи, ... АССР-эй Конституциин (Үндэһэн Хуулиин) 84-... ...ьяанүүдай үндэһөөр нэгэ округһоо дэбжүүлэгдэһэн ... кандидадуудай тоо хизаарлагдадаггүй гээшэ. Тиимэ... ...СР-эй арадай депутадуудые һунгаха һунгуулиин 10 ок... ... депутадта кандидат гэхэ гү, али округ бүриһөө дун... ...эр 6—7 кандидат дэбжүүлэгдэбэ. Буряадай АССР-эй ...70 депутадай һуурида 458 кандидат дэбжүүлэгдэв.

...хэдэ, һунгуулиин Сэлэнгын национально-территори... ...-дахи округһоо РСФСР-эй арадай депутадта кандида... 8 хүн дэбжүүлэгдээд, окружной һунгуулиин комисси ... бүридхэлдэ абаба. Ажалша коллективүүд, ниитын ... хүсэй дунда ба дээдэ һургуулинуудай коллективүүд ...үүд, басагадаа, ажалдаа шалгарһан болон хүн зон... ...этэй болоһон түлөөлэгшэдые РСФСР-эй арадай депу... ...андидадуудаар дэбжүүлээ. Эдэмнай хэд ба гэбэл, ... районой «Заветы Ильича» совхозой хонишон С. Д. ..., Буряадай оперо, балетэй театрай дуушан, СССР-эй ...ртист К. И. Базарсадаев, КПСС-эй Зэдын райкомой нэ... ...екретарь В. А. Иванов, Буряадай багшанарай институ... ...дрые даагша М. Н. Очиров, «Бурятглавснаб» управле... ...альник Ц. Д. Цыбикжапов, Хяагтын совхозой һаали... ... Цыдыпова, Ц. Сампиловай нэрэмжэтэ музейи ахалаг... ...мтэ хүдэлмэрилэгшэ А. Е. Тумахани, Сэлэнгын районой ... нэрэмжэтэ колхозой хонишон Т. Б. Турбянова болоно. ... тус округһоо хонишон, дуушан, партийна ...рилэгшэ, багша, һаалишан, хүтэлбэрилэгшэ, соёлой хү... ...эгшэ дэбжүүлэгдэһэн байна бшуу. Хэнэйиь арадай де... ...олохые имагтал һунгагшадай июусаар дуугаа үгэлгын ... харуулха байна. Олон ондоо мэргэжэлтэй хүнүүдые ...эн тухай эдэ тоонууд һунгагшадай угаа эдэбхитэйгээр ...да бэлдэжэ байһые гэршэлнэ.

...-эй арадай депутадуудта кандидадуудаар дэбжүүлэг... 85 процентиь ажахын, предприятинууд болон нэгэдэл... ...хүтэлбэрилэгшэд болоно. Депутадта кандидадуудаар ...эхэнэр дэбжүүлэгдээд байна.

...-эй арадай депутадта кандидадуудай 28 процентнь ...уд, 35 процентнь ородууд дэбжүүлэгдэв.

...дай АССР-эй арадай депутадта кандидадуудаар ...иин округ бүриһөө олон хүнүүд дэбжүүлэгдэбэ. Жэ..., Хойто-Байгалай районда байгуулагдаһан һунгуулиин ...уудһаа Буряадай АССР-эй арадай депутадта канди... ...ар аяар 34 хүн дэбжүүлэгдэжэ, бүридхэлдэ абтаад ба... ...эшэлэн һунгуулиин Железнодорожно 5-дахи округһоо ... АССР-эй арадай депутадта кандидадуудаар Улаан-... ...окомотивна депогой хүдэлмэришэд — тус депогой ... В. Ф. Бодиев, электровозой машинист А. В. Сагаков ...дэбжүүлэгдээ.

...н үдэрнүүдтэ РСФСР-эй, Буряадай АССР-эй арадай де... ...кандидадууд, мүн нютагай Соведүүдэй арадай депу... ...идадууд һунгагшадтаяа уулзахань. Эдэ уулзалганууд ...унгагшад захяануудые үгэхэ, дутуу дундануудаа лажа ... тухай дурадхалнуудые оруулха, депутадта канди...а, мүн нютагай партийна, совет зургаануудта гомдол...гаар хандажа болохо байна. Ушар тиимэһээ һунгалтада ...н үедэ партийна организацинууд, нютагай Соведүүд ...олитическэ хүдэлмэриеэ улам эдэбхижүүлхэ, шиидхэг... асуудалнуудта гол анхаралаа хандуулха, үзэл сурталай ...рилэгшэд энэ үедэ хубилган шэнэдхэлгые бодотоор ... шадаха хүнүүдэй түлөө идхалгын хүдэлмэри һунгаг...унда һайнаар ябуулха болоно.

... эрхэтэдтэ СССР-эй Арадай депутадуудай II съездын ...а дотор «ЭМХИДХЭЛ ДЭЭШЭЛҮҮЛХЫЕТНАЙ, НОБШО ... ЯБАДАЛ, ЭМХИ ГУРИМГҮЙ БАЙДАЛ, ЭЗЭН БУСААР ... ЭРХИЛЭЛГЭ УСАДХАХЫЕТНАЙ, АРАДАЙ БАЯЛИГЫЕ ...ТЭЙ ЭРИД ШУУД ТЭМСЭЛ ЯБУУЛХЫЕТНАЙ БИДЭ ...ДЫЕ УРЯАЛНАБДИ» гэжэ хэлэгдэнэ. Эдэ уряануудынь ... политическэ реформо бэелүүлгын харюусалгатай үе ...республикымнай ажалшан бүхэндэ хабаатай.

...СС-эй ГОРКОМОЙ VI ПЛЕНУМ

...-эй Улаан-Үдын горкомой VI пленум боложо, эмхидхэ... ...удалнууд зүбшэн хэлсэгдэбэ.

...иин Буряадай обкомой эмхидхэлэй-партийна болон кад... хүдэлмэриин таһагые даагшаар П. А. Чукреевэй бата... ...нтай дашарамдуулан, КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой ...ой гэшүүнэй, нэгэдэхи секретариин үүрэгнүүдһээ пле... ...энние сүлөөлбэ.

...ь тус партийна комитедэй секретаряар хүдэлжэ байһан ...др Степанович Коренев КПСС-эй Улаан-Үдын горко... ...гэдэхи секретаряар һунгагдаба. Харин урдань КПСС-эй ...одорожно райкомой секретаряар хүдэлжэ байһан Ни... Илларионович Васильев партиин горкомой бюрогой гэ...р, секретаряар һунгагдаа.

...-эй обкомой нэгэдэхи секретарь А. М. Беляков, секре...р Л. Ч. Нимаева, В. В. Саржан гэгшэд пленумэй хүдэлмэ...абаадалсаһан байха юм.

РЕСПУБЛИКЫМНАЙ АЖАЛАЙ ҮДЭР

ЕРЭХЭ ТАБАН ЖЭЛЭЙ ТООСООГООР

Улаан-Үдын гарай бэлэгүүдэй туршалгын заводой коллектив ажахын тоосоокой нэгэдэхи янзаар үнгэрэгшэ жэлэй туршада ехала урагшатайгаар хүдэлһэн байна. Баталһан хэлсээнэй ёһоор продукци худалдаха, ашаг олзо абаха, технико-экономическа бусад дүнгүүдээр түсэбтэ даабаринуудаа сүм бэелүүлжэ, республикын Нютагай промышленностиин министерствын предприятинуудай дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ шалгараа.

Эсэсэй үндэр дүнгүүдэй түлөө хүдэлмэришэд, мэргэжэлтэд адли харюусалгатай болоходоо, нилээн оролдолго гаргаан бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлжэ, иимэ урмашама дүнгүүдые түйлаа бшуу. Ажалай түрүүшүүлэй оруулһан хубита эндэ ехэ байха. Арбан хоёрдохи табан жэлэй түсэб болзорһоонь урид дүүргэгшэд тэдэнэрэй дундаһаа тодорон гараа. Эдэ хэд бэ гэхэдэ, түмэршэ дархашуул А. В. Нимаев, Н. Ч. Ермоев, оёдолшод Г. Б. Буянтуева, Л. А. Цвик, Г. П. Малышова, Л. Е. Хабушева, шудхагша Н. А. Осипова гэгшэд болоно.

Мүнөө заводой коллектив байгша табан жэлэй даабарие амжалтатай дүүргэхын тула ажахын тоосоокой хоёрдохи янзые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхээр бэлэдхэлэй хүдэлмэри ябуулна.

Г. УСТИМОВА,
заводой экономист.

КОММУНИСТ БА ТЭРЭНЭЙ ХЭРЭГ

Харгы заһабарилга-барилгын Ивалгын управлениидэ хүдэлдэг механизаторнуудай дунда В. Л. Мункопов эгээл дүй дүршэлтэй гэжэ суурхадаг. Валерий Лопсонович олон жэлэй туршада энэ управлениидэ хүдэлнэ. Харгы заһабарилга-барилгын управлени Тарбагатайн, Ивалгын районуудай харгынуудые заһабарилдаг юм. Валерий Мункопов олон жэлэй туршада автогрейдер жолоодожо, энэ районуудай харгы заһабарилгада хубитаяа оруулдаг.

Мүнөө В. Л. Мункоповой хүдэлдэг харгы заһабарилагшадай коллектив Оронго Ганзурин хоёрой хоорондохи харгы заһабарилжа байнхай.

Валерий Лопсонович управлениингээ парткомой бюрогой гэшүүн юм. Тэрэ ниитын ажалда эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, ганса ажал хэрэгээрээ бэшэ, хамта хүдэлдэг нүхэдтөө ажабайдалай бүхы талануудһаа жэшээ харуулдаг байна. Валерий каһаараа залуушье һаа, бусадта һургаал заабари хэлэхэ дүүрэн эрхэтэй. Юуб гэхэдэ, тэрэ ажал хэрэгтээ харюусалгатайгаар хандадаг, бусадые һурган хүмүүжүүлхэ шадабаритай юм. Мүнөө хубилган шэнэдхэлгые бэелүүлгэдэ бодото хэрэгээрээ хабаадалсаха гээшэ коммунистын нэрэ хүндын хэрэг гэжэ тэрэ һайнаар ойлгоно.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: В. Л. Мункопов.
Б. ЛОБСАНОВАЙ фото.

1990 МАРТЫН 4
Соведүүдэй һунгалта

ҺУНГАГШАДТАЙ УУЛЗАЛГАДА БЭЛДЭНЭ

Һунгуулиин Севернэ территориальна 805-дахи округто һунгалта үнгэргэхэ окружной һунгуулиин комиссиин ээлжээтэ заседани болобо. Тус заседани дээрэ тус округһоо РСФСР-эй арадай депутадта кандидадуудаар ажалша коллективүүдээр дэбжүүлэгдэһэн хүнүүд бүридхэлдэ абтаба.

Окружной һунгуулиин комиссиин түрүүлэгшэ — Яруунын агропромышленна комплексын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай райкомой түрүүлэгшэ Ц. Ш. Дугданов комиссиин заседаниие нээхэдээ, РСФСР-эй арадай депутадта кандидадууд ямар коллективүүдээр дэбжүүлэгдээб гэжэ мэдээсэбэ. Жэшээлхэдэ, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо В. К. Агаловые Хориин райпогой, Хэжэнгын совхозой, «Нижнеангарсктрансстрой» трестын УРС-ын, «ЗапБАМстройн» 163-дахи ПМК-гай коллективүүд дэбжүүлһэн байна. Юундэб гэхэдэ, һунгуулиин Севернэ территориальна 805-дахи округто Баунтын, Яруунын, Хэжэнгын, Муйскын, Хойто-Байгалай, Хориин районууд, Северобайкальск хото, Гоуджекит поселок ородог байна ха юм.

Буряад драмын театрай артистка Д. Б. Сангажаповае, мүн үйлэдбэриин «Бурятэнерго» нэгэдэлэй генеральна директор Г. О. Борисовые мүн лэ олон ажалша коллективүүд дэбжүүлээ.

Һунгуулиин Севернэ территориальна 805-дахи округто һунгалта үнгэргэхэ окружной һунгуулиин комисси РСФСР-эй арадай депутадта кандидадуудаар Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо Владимир Константинович **Агаловые**, үйлэдбэриин «Бурятэнерго» нэгэдэлэй генеральна директор Геннадий Очирович **Борисовые**, Буряадай драмын театрай артистка, Буряадай АССР-эй арадай артистка Дарима Базаржаповна **Сангажаповае** бүридхэлдэ абаба.

Удаань һунгалтада бэлдэхэ талаар Хориин ба Хэжэнгын районуудта ямар хүдэлмэриин ябуулагдажа байһан тухай Хориин районно Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ А. М. Бузин, Хэжэнгын районно Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ В. Г. Котов мэдээсэлнүүдые хэлэбэ.

— Һунгалтада бэлдэлгэдэ хабаатай асуудалнуудаар календарна түсэб табигданхай. Районно Соведэй сесси дээрэ олон хэмжээ ябуулганууд баталагдаа һэн. Һунгуулиин округууд, участогууд, окружной ба участково һунгуулиин комиссинууд мүн лэ сесси дээрэ баталагдаа һэн. Районой газетэдэ һунгалтада бэлдэлгэдэ хабаатай материалнуудые гүйсэдөөр толилжо, хүн зондо мэдээсэжэ байдаг гээшэбди. Һунгуулиин бүхы участогууд зохид байрануудтай, телефонтой болонхой. Ойрын үдэрнүүдтэ район доторнай депутадта кандидадуудтай уулзалганууд эхилхэнь. Уулзалгануудай график табигдаад байна,— гэжэ А. М. Бузин хэлээ.

Хэжэнгын районно Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ **В. Г. Котов** үгэ хэлэхэдээ, һунгалтада бэлэдхэлэй үедэ худалдаа наймаае, ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгые һайжаруулха асуудалда онсо анхарал хандуулнабди гэбэ. Дутагдалнуудаа саг дарыдань усадхаха гэжэ оролдонобди гээд тэрэ нэмэбэ.

Окружной һунгуулиин комиссиин заседани дээрэ депутадта кандидадуудта саг зуурын үнэмшэлгэнүүд барюулагдаа, депутадта кандидадуудай этигэмжэтэ нюурнууд баталагдаа.

С. ОЧИРОВ.

ТҮРҮҮШЫН ХУРЬГАД

Ажахы соогоо бултанһаа түрүүлэн ахалагша хонишод А. Я. Семенов, Л. К. Клементьев гэгшэдэй бригаданууд шэнэ жэлэй түл абажа эхилбэ.

Иигээд байхадаа, хонишодто эгээл халуун саһа оробо. Эдэ хоёр дүршэлтэй бэрхэ малшад түрүүшынгээ жэлдэ түл абажа байна бэшэ. Тиимэһээ энэ жэлэй харюусалгатай кампаниишье баһал бараг һайнаар үнгэргэхэ байһандань һэжэглэлтэгүй. Бүхы хэрэгтэй юумээ жэншэдгүй бэлдэнхэй. Жэшээнь, нёдондо Анатолий Семенов Петр Воробьевтой хамта хүдэлжэ, зуун эхэ хониин бүриһөө 92 хурьга түлжүүлһэн юм.

Эдэ үдэрнүүдтэ тэдэнэй отаранууд арба-арбан хурьган абтаа, һайнаар түлжүүлэгдэнэ.

В. ЧЕБУНИН,
Тарбагатайн районой «Советская Россия» колхозой түрүүлэгшэ.

МҮРЫСӨӨНЭЙ АША

Үнгэрһэн жэлдэ манай «Прибайкалец» колхозой Эрхэлигэй болон Карымска һү һаалиин фермэнүүдэй коллективүүд эрхим үрэ дүнгүүдые түйлаа.

Эдэ фермэнүүдтэ нёдондо хамтадаа 12 мянган центнер һүн һаагдаа гэхэ гү, али жэлэй түсэбһөө 2000 центнерээр ехэ сагаан эдеэн абтаа һэн. Ондоогоор хэлэбэл, эндэхи коллективүүд хоорондоо ана-мана мүрысэн ажаллажа, 1989 ондо хоюулаа 3000 килограммай хилэ дабаа.

Алишье фермэдэнь үндэр үрэ дүнгүүдые түйладаг, нүхэдөө дахуулжа ябадаг түрүүшүүл олон. Тусхайлбал, Карымска фермэдэ залуу һаалишан Галина Коношонкина үнгэрһэн жэлдэ баһал бултанһаа ехэ һү һаагаа. Тэрэ үнеэн бүриһөө һү һаамаа 3710 килограммда хүргэһэн байна. Наталья Хмелёва тэрээнһээ баһал ехээр гээгдээгүй. Тиихэдэ Эрхэлигэйнь фермэдэ үнинэй һаалишад Людмила Ланец, Галина Стешенко гэгшэд коллективэйнгээ түрүүшүүлһээ гээгдэхэгүй гэжэ оролдон, баһал тус тустаа үнеэн бүриһөө 3700, 3500 үлүүтэй килограмм һү һаагаа юм.

Шэнэ жэлэй түрүүшын үдэрһөө эдэ фермэнүүд һү һаалияа улам дээшэлүүлхын түлөө тэмсэнэ.

Т. БАЙМИН.

ТҮНГЭЭНЭЙ АРЕНДАТОРНУУД

Мүнхэжаб Холхосвич Эрдынеев Гааргада түрэһэн юм. Тиихэдэ тэрэ олон жэлэй туршада эндэхи совхозой партийна организациие хүтэлбэрилһэн гээшэ. Тиимэһээ ажахы доторхи байдалые һайнаар мэдэхэ юм.

— Түнгээндэ урдань ажаараа артель байһан юм. Харин мүнөө... һүүлэй арба-хорин жэл соо энэ нютаг орхигдожо эхилээ. Түнгээн урдань ехала ехэ һуурин байгаа. Эхин һургуулишье, магазиншье бии һэн. Эндэһээ хэды олон айл нүүхэ ябашееб даа,— гэжэ М. Х. Эрдынеев һанаа алдан хөөрэнэ.

— Теэд энэ һууриние һэргээн хүгжөөхэ арга боломжонууд бии гү?— гэжэ бидэ һонирхобобди.

— Бии. Энэ шухала асуудалые шиидхэхэдээ, арендэһээ эхилжэ байнхайбди. Энэ нютагай эзэтэй болоходо, һууринай шарай хубилхал байха. Жэшээнь, Түнгээнэй зарим газарые коммунист Б. Б. Буянтуевай арендээр даажа абаһаар табхар жэлһээ үлүү саг үнгэрбэ. Энэ хугасаа соо Бальжи Байдуевичай хүтэлбэрилдэг арендэ бригадын гэшүүд ехала олон асуудалнуудые шиидхээ. Бидэ мүнөө тэрээнтэй уулзахадаа олохон юумэ мэдэжэ абахабди,— гэжэ Мүнхэжаб Холхоевич хэлэнэ.

Уданшьегүй Түнгээн нютаг хүрэжэ ерэбэбди. Урдань олон айлнуудтай энэ һууриһаа хэдэн лэ хуушарһан гэрнүүд үлэнхэй. Бидэ эдэ гэрнүүдэй нэгэндэнь орожо, эндэхи арендаторнуудтай уулзажа танилсабабди. Нюргаар набтархан, шүнтэгэрхэн шарайтай, шүрбэһэлиг бэетэй хүн мандэ гараа һарбайн мэндэшэлхэдээ, «Буянтуев» гэжэ танилсаба. Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, бидэ арендаторнуудтай уулзажа, һонирхоһон асуудалдаа харюу абабабди.

— Би арба гаран жэлэй саада тээ жолоошоноор ажалладаг байһамаа луговод болоо һэм. Иигэжэ 12 жэлэй туршада энэл Түнгээн нютагтаа луговодоор ажалланаб. Тиимэһээ эндэхи газар, уһа һайн мэдэхэ болонхойб,— гэжэ Бальжи Байдуевич хөөрөөгөө эхилбэ.

— Таанад юун дээрэһээ арендын хэлсээ баталха гэжэ шиидэбтэ?— гэжэ һонирхобобди.

— Сагаймнай эрилтэ иимэл даа,— гэжэ коммунист Б. Б. Буянтуев тобшохоноор харюусаа һэн.

Табан хүнһөө бүридэһэн энэ бригадын гэшүүд урзанданай ноябрь һарада совхозойнгоо дирекцитэй арендын хэлсээ 5 жэлэй болзороор баталһан байгаа. Тус хэлсээнэй ёһоор арендаторнуудта 90 гектар сабшалангай, 72 гектар хахалагдадаг газар, ЮМЗ-80 түхэлэй трактор, уһа бүлэдэг СНП-50/80 түхэлэй станци, 300 орэ буруу, хашарагууд, унаагай морид, малай байранууд үгтөө бэлэй. Иигэжэ тэдэнэр эдэ буруу, хашарагуудаа шахан таргалуулжа, туд бүриинь шадаал һаа, ехэ шэгнүүртэй болгожо, совхоздоо тушааха гээд хэлсээ бэлэй.

— Намтай хамта С. Ц. Эрдынеев, Ц. М. Эрдынеев, В. Ц. Эрдынеев, В. Ш. Ширеторов гэгшэд ажаллана. Бидэ бултадаа хоорондоо түрэлэйхид болохо байнабди. Үнгэрһэн жэлэй туршада нилээд ехэ хүдэлмэри хэжэ гараабди. Гансал сабшалан болон тарялан дээрэ өөһэдынгөө хүсөөр 1,5 мянган тонно наг шэбхэ гаргаабди. Тиихэдэ сабшалангаа гурба дахин уһалаабди. Энэ хэрэгтэ ехэ мүнгэ гаргашалхагүйн тула ехэ оролдолго гаргагдаа. Иигэжэ сабшалангаа гол түлэб ханаабаар уһалаабди,— гэжэ Бальжи Байдуевич хөөрэнэ.

Тэдэнэй иигэжэ оролдоһоной ашаар нёдондо сабшаланһаань гектарай дунда зэргээр 32 центнер һайн шанартай үбһэн абтаа бэлэй. Урзанда энэнь 27 центнер байһан юм. Харин 1987 ондо эндэһээ гектарай 16 центнер үбһэ абтаа һэн. Хараад үзэхэдэ, энэмнай ехала ехэ амжалта болоно гээшэ. Тиихэдэ арендаторнууд 72 гектар таряаланайнгаа полидо силосэй ургамалнуудые таряа, 600 тонно һайн шанартай силос дараа.

Эдэ бүхы тэжээл тэдэнэй малда хүсэд хүрэнэ. Эндэхи малшад һара бүри ажахыһаа 15 тонно таряа талха худалдажа абаад, малдаа эдюулнэ. Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, жэлэй туршада малда эдюулэгдэхээр хамта дээрээ 115 тонно таряа талхан абтадаг байба.

Мүнөө эндэхи малда суудхэдээ туд бүридэнь үбһэн, зелёнко, 20 килограмм силос, 1,5 килограмм таряа талхан үгтэнэ. Гэхэтэй хамта гүүртын дэргэдэхи тэжээлэй цех соо бурдуур бэлдэгдэжэ малда үулгагдана. Эндэнь СМ-12 түхэлэй котёл һуулгагданхай.

— Бидэ зундаа малаа Маарагтын бэлшээридэ гарганабди. Энэмнай Түнгээнһээ 20 гаран километр холо, хада газарта оршодог юм. Эндэ бидэ һүрэгөө хоёр-хоёроороо ээлжээлэн харууһалнабди. Эндэхи бэлшээри ехала һайн аад, гансал байра байдалынь муу. Совхозой дирекциин туһалаагүй һаа, бидэ өөрынгөө хүсөөр зунайнгаа бэлшээридэ һайн байра түхеэржэ шадахагүйбди. Тиихэдэ иишээ ошоһон харгы тон муу. Гадна эндэхи хүүргэ заһабарилха саг тулажа ерээ,— гэжэ Б. Б. Буянтуев хэлэнэ.

Түнгээнэй малшад зунай үедэ мал бүхэнэйнгөө шэгнүүрые суудхэдэ дунда зэргээр 1 килограммһаа үлүүгээр нэмээнэ. Теэд иимэ амжалта бэлээр түйлагданагүй. Холын хада уула, ой тайга соо мал адуулха гээшэ тиимэ бэлэн хэрэг бэшэ даа.

Һаяшаг арендаторнууд совхоздоо 144 хашарагуудые тушаахада, олониие гайхуулаа. Юуб гэхэдэ, хашараг бүхэнэйнь шэгнүүр дунда зэргээр 368 килограмм болоо бшуу. Урзанда эндэ хүдэлмэрилһэн малшад үхэр бүхэнөө арай гэжэ 270 килограммда хүргэһэн байна. Иигэжэ нёдондо урзанданайхиһаа туд бүрөө нэгэ центнерээр үлүү шэгнүүртэй мал совхоздо тушаагдаба ха юм.

— Хашарагуудаа тушааһанайнгаа һүүлээр үшөө 100 буруу, хашарагуудые даажа абаабди. Шэнэ һүрэг тиимэ һайн хүсэтэй гэхын аргагүй. Хэды тиигэбэшье һаань, бидэ туд бүриинь шэгнүүрые энэ жэлэй үбэл болотор 350 килограммда хүргэхэ һанаатайбди. Иимэ арга боломжо манайда бии. Мүнөө малнай ехала һайнаар шэгнүүрээ нэмээжэ байнхай. Мүнөө буруу, хашараг бүхэнэй шэгнүүр суудхэдээ дунда зэргээр 500—600 граммаар нэмээгдэнэ,— гэжэ ахалагша малшан хөөрөөгөө үргэлжэлүүлнэ.

Эндэхи малшан нёдондо 170 мянган түхэриг олзо абаһан байна. Тиихэдэ гансал малайнь тэжээлдэ 45 мянган түхэриг гаргашалагдаа. Малшадай олоһон олзоһоо хорсохо гаргашануудынь ехала бии. Тиибэшье тэдэнэр горитойхон сэбэр олзотойгоор жэлээ түгэсхэхэнь.

Бидэ малшадтай хамта хашараг, буруудыень, байра байдалыень хараабди. Хашарагуудынь хүсөөр һайнууд.

— Һайн транспорт манда үгы. «Москвич» түхэлэй автофургон худалдажа абаха арга бэдэрнэбди. Шадаа һаа, «УАЗ-469» түхэлэй автомашинатай болоо һаа, һайн ааб даа. Теэд хэн манда үгэхэ гээшэб,— гэжэ Б. Б. Буянтуев ябаха дээрэмнай хэлээ һэн.

Түнгээнэй арендаторнууд тухай хөөрэхэдэ иимэл даа. Тэдэнэй бригадир, коммунист Бальжи Буянтуевай ажахы дотороо түрүүлэн һайшаалтай үүсхэл гаргажа, зоримгой алхам хэһэндэнь баясамаар бэлэй. Үнэхөөрөөшье, Бальжи Байдуевичай хэлэгшээр сагнай, сагаймнай эрилтэ иимэл ха юм даа.

Г. РИНЧИНО,
манай корр.

Хурамхаан.

ЖЭЛЭЙ ЭХИНҺЭЭ ЭРШЭТЭЙГЭЭР

Барилгын «БАМтоннельстрой» управлениин 22-дохи отрядай хүдэлмэришэд Хойто-Муяын 15 километр тоннелиин барилгада хабаадалсажа, ехэ хэмжээнэй хүдэлмэри хээ, хэнэшье. Тус коллектив байгаалиин бэрхэшээлнүүдые зоримгойгоор дабан, метр, сантиметрээр урагшаа дабшана. Үнгэрһэн жэлдэ 850 метр тоннель малтаха даабарияа 861 метртэ хүргэжэ, һайн үрэ дүн түйлаа һэн. Тиигэхэдэ 714 метр тоннелиин хана бетоноор бүхэлэн жэлэжэ, бүхы ажалаа эрхим шанартайгаар хээ.

Энэ түрүү коллектив байгша ондо Хойто-Муяын хаданууд соогуур 900 метр тоннель малтаха, 750 метр хана бетоноор бүхэлхэ даабаритай. Отрядай проходчигууд суудхэдээ 2—2,5 метр тоннель малтажа, даабарияа үлүүлэн дүүргэжэ байһаар.

БАМ-һаа МЭДЭЭСЭНЭ

МИЛЛИОНООР ҮЛҮҮЛБЭ.

БАМ-ай барилгашад Хойто Байгалай районой газар дайда дээрэ олон зуун километр автохаргы барилһан юм. Энэ харгые һайнаар ашаглахын тула саг болзортонь заһабарилха, асфальтаар хушаха хэрэгтэй. «Бурятавтодор» нэгэдэлэй Северобайкальскын харгы заһабарилдаг управлениин хүдэлмэришэд энэ хүдэлмэри хэдэг гээшэ. Тэдэнэр Байкальское һууриһаа Кичерэ хүрэтэр 110 километр харгы асфальтаар хушаа һэн. Кичерэһээ Уоян тосхон хүрэтэр авто-харгы асфальтаар хушажа эхилбэ. Северобайкальскын харгы заһабарилдаг управлениин коллектив һара, жэл бүриин даабари үлүүлэн дүүргэдэг заншалтай. Үнгэрһэн жэлэй даабариһаа гадуур 1 миллион түхэригэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хээ, 685 дүрбэлжэн метр байра барижа, ашаглалгада оруулаа.

К. ЖАМЬЯНОВ.

ЗАМБУУЛИН ХУДАР ГАРАА

НИИДЭЛГЭ ЗАЛАН ХҮТЭЛХЭ ТҮБ. (ТАСС). Эрдэм-шэнжэлэлгын «Мир» комплексын ниидэлгын программын ёһоор, Александр Викторенко Александр Серебров хоёр замбуулин худар гараһан байна. Комплексын ниидэхэ хараа замые тодоруулха зорилготой одото хоёр датчик тодхохын тула тэдэнэр замбуулин худар гараа.

Январиин 8-да Москвагай сагаар 23 час 23 минутада космонавтнууд дамжан ородог таһалгын газаа талын үүдые нээжэ, станциин газаа гараба.

Астрофизическэ «Квант» модулиин научна приборнуудай таһалгада хүдэлмэри хэхэ газарта хэрэгтэй хэрэгсэл түхеэрэлгэнүүдые экипаж асарһан байгаа. Удаань космонавтнууд одото датчигуудыо һууринуудтань тодхожо, замбуулинай комплексын автомат түхеэрэлгэнүүдтэй холбобо.

Замбуулин худар удаан саг соо байлгагдаһан элдэб янзын материалнуудые командир борт-инженер хоёр станциин газаа талаһаа задалжа абаба.

Хараалагдаһан хүдэлмэриие дүүргэһэнэй һүүлээр космонавтнууд станциин таһалгада бусаа. Экипаж дүн хамта 2 час 56 минута соо замбуулин худар байгаа.

Александр Викторенко Александр Серебров хоёрой бэенүүд һайн.

БУРЯАД ОРОНДО ГАЗАР ХҮДЭЛБЭ

УЛААН-ҮДЭ. (ТАСС-ай корр). Январиин 9-дэ Москвагай сагаар 3 час 09 минутада Буряад орондо Газар хүдэлһэн байгаа. Тэрэнэй гуламтань Байгал нуур шадар байба. Кабанскда 4 балл, Улаан-Үдэдэ 3—4 балл хүсэтэйгөөр Газар хүдэлөө. Хүнүүд хохидоогүй, һандарал болоогүй.

МАРКСИСТСКО-ЛЕНИНСКЭ *һуралсал*

Партийна һуралсалай бухы пропагандистнууднай дүршэлтэй хүнүүд юм. Булта шахуу дээдэ ба гүйсэд бэшэ дээдэ эрдэмтэй. Тиимэһээ хэшээлнүүдтэ хүн зоной һонирхол татаһан түхэл маягуудые хэрэглэдэг болоо. Жэшээнь, үгэ буляалдалга, хэрэг эрхилэлгын наадан, шухала асуудалаар лекци, полит-тулалдаан, реферат хамгаалга, хамтын шэнжэлэл мэтын түхэл маягууд ба онол арганууд аша үрэтэйгөөр хэшээлнүүдтэ нүлөөлнэ.

АЖАЛШАДАЙ УХААН БОДОЛДО НҮЛӨӨЛЖЭ...

Хубилган шэнэдхэлгын эхилһэнһээ хойшо манай обществодо горитой хубилалтанууд боложо байна. Айхабтар ехэ бэрхэшээлтэй эдэ хубилалтануудай үедэ хүн зоноймнайшье ухаан бодол, ойлгомжо болон эрилтэнүүд ондоо болоно. Тиимэһээ партиин табиһан зорилгонуудые, общественэ хүлгүүлэкэ байһан үйлэ хэрэгүүдые хүн зондоо зүбөөр, ойлгосотойгоор тайлбарилха хэрэгтэ пропагандистнууд ехэ үүргэ дүүргэнэ. «Ажалшадай политическэ ба экономическа һуралсалые хубилган шэнэдхэхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоолтой зохилдуулан, районоймнай пропагандистнууд һуралсалайнгаа түхэл маягуудые ажабайдалтай нягта холбоотойгоор ябуулхые оролдоно гэзшэ.

Районоймнай политическэ ба үйлэдбэриин-экономическа һуралсалда 5500 шахуу шагнагшад ябадаг юм. Тэдэнэр 74 политическэ һургуулида, семинарта ябажа, эрдэм мэдэсээ гүнзэгырүүлнэ. «КПСС — общественэ шэнэдхэхэ хүтэлбэрилхы ба залан шэглүүлхы хүсэн», «Национальна харилсаануудай шухала асуудалнууд», «Экономикые хүтэлбэрилгын шэнэ гүрим», «КПСС соёлой политика тухай» мэтын курсануудые шагнагшад шудална. Һуралсалай энэ жэлдэ шагнагшад өөһэдынгөө дураар курсануудые шэлэжэ абанхай.

Эдэ шэнэ хубилалтануудай юлондо һайшаагдадаг байһые дүршэлтэй пропагандистнуудай хүдэлмэри гэршэлнэ. Туранай совхозой полит-һургуулиин пропагандист Д. Д. Ангархаевай, политсеминарай пропагандистнууд Г. Р. Адушеевагай, Р. А. Фомкиновагай, С. А. Усаневой, З. М. Цыбиковагай, Аршаанай территориальна парторганизациин пропагандистнууд А. Д. Дальбиновагай, Л. А. Полянскаягай, М. Ц. Прушеновагай хэшээлнүүд үндэр хэмжээндэ үнгэргэгдэдэг юм. Пропагандист-һурган хүмүүжүүлэгшэд энэ үедэ ехэ үүргэ дүүргэнэ. Хэрэнэй дунда интернат һургуулиин директор В. А. Степанов, Харбяангуудай сельсоведэй түрүүлэгшэ К. Д. Балданов, Туранай совхозой пропагандист З. И. Адухаева болон бусад пропагандистаар 20 гаран жэл соо хүдэлжэ, ехэ дүй дүршэлтэй болонхой. Ажабайдалые, шагнагшадаа, тэдэнэй ажал хэрэгые һайн мэдэхэ хадаа хэшээлээ һонёор, олоной һанамжа дурадхалнуудтайгаар, үгэ буляалдаатайгаар үнгэргэдэг байна.

Тоорын дунда һургуулиин пропагандист Р. А. Фомкиновагай дүй дүршэл һонин юм. Роза Александровна ганса багшанарые бэшэ, мүн һурагшадые гэгээрүүлхэ хүдэлмэри ябуулдаг гэзшэ. Тэрэ һургуулидаа политклуб эмхидхэнхэй. Тус һургуулида һурагшадые тоё һайханда дуратайгаар хүмүүжүүлгын түб мүн лэ нээгдэнхэй. Тэндэ дуу хатарай «Аянга» гэжэ ансамбль, һургуулиин театр, лектори гэхэ мэтэ бии. Полит-һургуулида ябадаг багшанар энэ түбтэ үргэн ехэ хүдэлмэри ябуулдаг юм.

Харбяангуудай дунда һургуулида пропагандист Г. Р. Адушеевагай хүтэлбэрилдэг политическэ семинар ондоо түхэлөөр эмхидхэгдэнхэй. Энэ һургуули нютаг дээрээ үзэл сурталай-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин түб болоо. Тиин нүгөөдэ пропагандист В. Б. Шагдуров «Хужир» кооперативай малшад болон механизаторнуудай дунда политическэ хүдэлмэри ябуулдаг юм.

Политическэ һуралсалые партийна талаһаань хүтэлбэрилгые һайжаруулха зорилготойгоор КПСС-эй райкомой үзэл суртаалай таһаг Пропагандистын үдэр, парторганизациин секретарьнарай һуралсал эмхидхэнэ. Политическэ һуралсалай гол һургуулинууд баталагдаа. Зарим шагнагшадай хубиин түсэбөөр һураха хэрэгтэ анхарал хандуулагдана. Жэшээнь, байгша ондо хубиин түсэбөөр 76 коммунист һуража байнхай. Пропагандистнуудта туһаламжа үзүүлхэ консультационно табан пункт эмхидхэгдэжэ, консультантнууд томилогдонхой юм. Энэ хүдэлмэрээ саашадань бүри нарижуулхабди.

Манай обществодо болож байһан шэнэдхэлгын үйлэ хэрэгүүдые марксистско-ленинскэ хараа бодолоор сэгнэжэ һуралгада политическэ һуралсал ехэ үүргэ дүүргэхэ зэргэтэй. Гэбэшье зарим һургуулинуудта хэшээлнүүдээ нэгэл хэбээр, ажабайдалтай холбоогүйгөөр эмхидхэхэ, хэшээлдээ муугаар, бэлэдхэлгүй ябаха, гэхэ мэтын ушарнууд нёдондо тохёолдоһон байна. Эдэ бүгэдэ тухай Пропагандистын үдэрэй болоходо, сэхэ руунь хэлэгдэһэн байха.

Пропагандистнуудай кадрнуудые бэлдэлгэдэ эрилтэнүүд дээшэлэнхэй. Тиимэһээ энэ жэлһээ юрэнхы эрдэмэй һургуулиин, Агропромой, элүүрые хамгаалгын, худалдаа наймаанай, хэргын эмхинүүдэй, комсомолой һуралсалай секцинүүд бии болгогдожо, пропагандистнуудай мэргэжэл дээшэлүүлэгдэнэ. Хэшээлнүүдэй үедэ пропагандистнуудай түрүү дүй дүршэл шудалагдана, гэнтэ бии болоһон ушарые дабаха, үгэ буляалдажа ба хэрэг эрхилжэ һураха мэтын томо томо асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэнэ.

Политическэ һуралсалда ябагшад һунгуулиин кампаниин үедэ эдэбхитэйгээр хүдэлөө һэн. Һунгалта тухай Хуулинууд хэшээл дээрэ зүбшэгдэжэ, бухы шагнагшадта аргагүй туһатай болоо бэлэй. Илангаяа һунгалтын урда тээхи агитационно-пропагандистска хүдэлмэридэ олонхи пропагандистнуудай өөһэдыгөө һайн талаһаа харуулһан байха юм.

Марксистско-ленинскэ һуралсалда КПСС-эй райком саг үргэлжын анхарал хандуулдаг гэзшэ. Жэшээлхэдэ, «Политическэ ба экономическа һуралсалые хүтэлбэрилхэ талаар Аршаанай территориальна болон түбэй районно больницын партбюронуудай секретарьнарай хүдэлмэри тухай» асуудал КПСС-эй райкомой бюрогой заседани дээрэ хаража үзэгдэһэн байна. Тиин эдэ парторганизацинуудта ябуулагдадаг һуралсалай һайн таланууд дэмжэгдээд, һуралсалые бүри нарижуулха талаар олон ажаглалтанууд хэгдэһэн, дутуу дундануудзаагдаһан байна.

Политическэ ба экономическа һуралсалай хэшээлнүүдэй шанар тухай асуулта шагнагшадай дунда үнгэргөө һэмди. Пропагандист шагнагша бухэнһээ хүдэлдэггүй, тэдэнэй хүсэл эрмэлзэлнүүдые болон дурадхалнуудые хараада абадаггүй, үйлэдбэриин жэжэ-божо асуудалнуудта хэтэрмэ ехэ саг зорюулдаг байна гэжэ асуултын дүнгүүд харуулаа.

Һуралсалай шэнэ жэлэй түрүүшын хэшээлнүүд районой ажахынуудта, предприятинуудта, эмхи зургаануудта эмхитэйгээр үнгэрөө. «Партиин хүдэлмэриие хубилган шэнэдхэлгэ хадаа мүнөөдэрэй гол шухала зорилго» гэһэн асуудалаар түрүүшын хэшээлнүүд эмхидхэгдээ юм. Аршаан курортын, «Сибиряк», «Восточные Саяны» колхозуудай, Саянай совхозой, Жэмһэгэй дунда һургуулиин болон бусад эмхинүүдэй партийна организацинуудта түрүүшын хэшээлнүүд эмхи гуримтайгаар, олоной хэбаадалгатайгаар үнгэрөө. Эндэ парторганизацинуудай секретарьнар П. М. Билдаевай, П. Ю. Сороковиковой, Г. Г. Дармаевай, Г-Ж. Д. Сыреновэй, Т. З. Похоновагай гаргаһан оролдолгоор эдэ хэшээлнүүд үндэр хэмжээндэ эмхидхэгдээ гэжэ тэмдэглэлтэй.

Мүн районоймнай түб Хэрэн һууринда ниитын-политическэ мэдээсэлгын түб мүнөө жэлдэ бии болгогдобо. Ажалшадтай сэхэ харилсажа, тэдэнэй эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые, һанамжа болон дурадхалнуудые мэдэхэ хэрэгтэ энэ хэмжээ ябуулга туһатай байха гэжэ һанагдана. Нацинууд хоорондын харилсаануудые нарижуулга, СССР-эй Арадай депутадуудай нэгэдэхи съезд тухай асуудалнууд тэндэ зүбшэн хэлсэгдээ. Мүн СССР-эй арадай депутат А. Л. Ангархаевтай уулзалга болоо юм.

КПСС-эй райком, районой партийна организацинууд өөһэдынгөө хүдэлмэридэ политическэ шэнэ түхэл маягуудые нэбтэрүүлнэ. Ажахынуудай түб һууринуудта үгэ буляалдаанай клубууд, ниитын-политическэ мэдээсэлгын түбүүд, «политическэ гостинанууд» эмхидхэгдээ. Үгэ буляалдалгын «Интеллигент» клубай хүдэлмэри олоной анхарал татадаг болонхой.

Тобшолходо, ажалшадай ниитын ухаан бодолдо партийна үүргэ нүлөө үзүүлхын түлөө, партиин болон социализмын үзэл суртална үнэн сэхэ коммунистые хүмүүжүүлхын тула районоймнай партийна организацинууд политическэ һуралсалые али болохоор хубилган шэнэлнэшье, нарижуулнашье. Юуб гэхэдэ, аша үрэтэй һуралсал ба ойлгууламжын хүдэлмэри эмхидхэхэ шухала зорилго пропагандистнуудай урда табигданхай бшуу.

С. МАШКИНОВА,
КПСС-эй Түнхэнэй райкомой парткабинедые даагша.

Коммунист тухай хөөрөөн

ҮГЭНЬ НАЙДАМТАЙ

Жаргаланта. Эндэ Анаагай совхозой хоёрдохи отделениин эрхим хонишон Николай Валентинович Мадярош нэһэнайнгаа нүхэр Катитай эхэ хонидой отара даажа абаад, табадахи жэлээ хүдэлжэ байна. Урдандаа эдэ хоёр хонишоноор хүдэлжэ үзэһэн бэшэ байгаа. Гэбэшье хүдөө нютагта түрэһэн хадаа малшанай хүдэлмэритэй бага зэргэ танил байгаа ааб даа.

— Һамгамни хүдөө ажахын техникум дүүргэһэн юм. Тиимэһээ мал яажа харууһалха тухай мэдэхэ байгаа. Гэбэшье хонин һүрэг даажа абаад байхадаа, сэдьхэлдэмнай нэгэ тиимэшэг болоод байгаа һэн. Тээд хонишоноор ажаллаха тэлсээ һэн хойноо яахабши?— гэжэ Николай Валентинович хөөрэнэ.

— Юу хэлэнэ гээшэбта? Түрүүшээр унтаха нойроошье мартаа шахуу һэмди. Август һарада үбэлжөөндөө зөөжэ ерэһээр лэ, гэр байрануудаа дулаалжа эхилээ бэлэйбди. Тиигэһээр байтарнай эхэ хонидые искусственна аргаар үрэжүүлхэ саг тулажа ерээ һэн. Ажалайнгаа урдань орожо шадагдахаар бэшэ шэнгеэр һанагдаа һэн,— гэжэ Екатерина Ивановна үбгэнэйнгөө хөөрөө үргэлжэлүүлнэ.

Түрүүшын жэлэй дүнгүүд муу бэшэ байжа, залуу хонишодой һанаа сэдьхэл баясуулаа. Түл абалгаар, нооһо хайшалалгаар даабаринууд дүүргэгдээ. Нэгэдэхи жэлээ хурьгадые абажа, тэдэниие түлжүүлхэ хэрэгтэнь хүршэ оршоһон үнинэй хонишод Дамба Дагбаевич Доржиев, мүн тэрэнэй һамган Должон-Ханда Цыбеновна ехэ туһа хүргэһэн, зүбшэл заабаринуудые үгэһэн байдаг. Хоёрдохишье жэлдэ залуу хонишод һайн дүнгүүдые түйлаа. Урда табигдаһан зорилгонуудые хаһа соонь дүүргэжэ шадаа. Абтаһан хурьгадаа гарзалуулангүй томо болгоо һэн.

Нүгөөдэ жэлдэнь Мадяроштанай булэ эхэ хонин бүриһөө хурьга абажа түлжүүлээд, тэдэнээ эхэһээнь һалгаахадаа, толгой бүриинь шэгнүүр 18 килограммда хүргөө бэлэй. Мүн «сагаан алтаяа» сэбэр һайханаар хайшалжа, даабарияа үлүүлээ юм. Иигэжэ зуутанай тоодо ороод ябаха үедөө Н. В. Мадярош партида ороно мэдүүлгэ отделениингээ партийна организациин секретарь Э. Ц. Цыденовтэ бэшэжэ барюулаа һэн.

— Шамайе хэн нэгэн партида оро гэжэ баалаа, идхаа гү? Али өөрынгөө һайн дураар, зүрхэнэй уряагаар энэ шиидхэбэри абаа гүш?— гэжэ суглаанда хэбаадагшадай нэгэн Мадярошһаа асуугаа бэлэй.

— Хэншье намайе баалаагүй. Коммунист болохо гэһэн һаналда абтаһаар үнинэй һэм. Зүгөөр хонишон болоод байхадаа, зуутанай тоодо ороод ябахадаа, хүүшанайнгаа һаналые бэелүүлхэ сагни хүрэжэ ерээ гэһэн бодолдо абтаа хүм,— гэжэ Николай Валентинович табигдаһан асуудалда харюусаа һэн.

Тиихэдэ энэ суглаанда хэбаадалсаһан совхозой суута хонишон ябаһан ажалай болон дайнай ветеран, Ленинэй орденто Ойдоп Тагаров үгэ хэлэхэдээ, арадай депутат — залуу хонишоной хүдэлмэридэ үндэр сэгнэлтэ үгэжэ, хожомоо эрхим амжалтануудые түйлаха шадалтай байһандань этигэнэб гэжэ тэмдэглээ һэн.

Ахалагша хонишон Н. В. Мадярошай бригадада Николай Летягин хүдэлнэ. Эбтэй эетэй эдэ гурбан зунай үедэ өөһэдын хүсөөр бууса шадарайнгаа үбһэ сабшажа абаа. Тэдэнэр «Т-25» түхэлэй моөртэй тракторта, косилка болон тармууртай. Үнгэрэгшэ зундаа дүн хамта 300 центнер шахуу үбһэ һурилөө. Тэдэнь хашаа соонь асарагдажа табигданхай. Мүнөө Мадярошай бригадын гэшүүд хони, хурьгадайнгаа байрануудые заһабарилан дулаалаад, хашаа хорёо шэнэлэн табяад байна.

Үнгэрһэн намартаа ототой болоһон эхэ хонидоо урда жэлнүүдэйхидэ орходоо, нэгэ бага эртэ ороондо оруулаа. Тиимэһээ хурьгадыньшье эртэлэн, январь һарада адхархаар хараалагдана.

Тээмэндэ Анаагай совхозоор ябахадаа, хүүшанайнгаа танил Н. В. Мадяроштай уулзажа хөөрэлдэхэдэм, тэрэ баяртайгаар энеэбхилэн:

— Мүнөө жэлдэ үбһэ хулһамнай шангатайгаар абтаа. Хура бороодо орожо, шэмээ алдаагүй. Ган гасуур болоошье һаань, совхознай урдынхиһаа бага бэшээр ороохо тарянай ургаса хуряажа абаа. Ниитымнай адууһа мал тобир тарганаар, гарза багатайгаар ондо орохо бээз гээд һанагдана. Манайшье отара һайнаар убэлжэхэ аргатай. Түл абалгаар, ноохо хайшалалгаар хараалһанаа бэелүүлхэ байһамнай мэдээжэ,— гэжэ тэрэ үнэншэмөөр найдуулаа һэн. Хубилган шэнэдхэлгын үе сагта ажаллажа байһан коммунист бухэн хэлэһэн үгэеэ бэелүүлхэ, үгэдөө хүрэхэ зэргэтэй. Партиин гэшүүнэй үгэ хэжэ байһан хүдэлмэри хоёрынь бэе бэеһээ алгасаха ёһогүй гээд Мадярошай хэлэһэниинь һанаандам ороно.

Г. БАДМАЕВ,
манай корр.

С. Д. Дамбаев дoлоодохи жэлээ зуһаг хони харууһална. Энээнһээ урда тээ, тэрэ үни удаан саг соо адуушанаар ажаллаа юм.

— Наһатай боложо, адуу хүсэхөө болиходоо, амарыень хаража, хонин ажалда ороо хүм. Зүгөөр бэлэн ажал гэжэ хаанашье байдаггүй һэмнай даа,— гэжэ Сандан Дашицыренович хэлэхэ юм.

БЭРХЭ ХОНИШОД

Тэрээнтэй хамта Цыпилма Аюшеевна һамганиинь, Олег хүбүүниинь ажалладаг байна. Хониин ажал дээрэ үни хүдэлөөшьегүй һаа, манда аза талаантай, һайн гартай, бэрхэ зон гэжэ тэдэнэр суурхадаг. Юундэб гэхэдэ адуулһан хонидынь ямаршье жэлдэ тобир тарганууд байдаг. Жэшээнь, үнгэрһэн жэлдэ хонин бүриһөө 5,3 килограмм ноһо хайшалха түсэбтэй һаа, тэрэнээ 5,8 килограммда хүргэжэ шадаһан байнад. Хонидоо бүрин бүтэнөөр, гарза хоролтодо оруулангүйгөөр ондо оруулдаг юм.

Үнгэрһэн ажалай жэлэй дүнгөөр тэдэнэр социалис уялганнуудые дүүргэжэ, зуһаг эрье хонидые адуулагшадай дундаһаа илажа гараһан байна.

Дамбаевтан энэшье жэлэй хүндэ үбэлжэлгые һайн дабажа гараха, эрхим үрэ дүнгүүдые түйлаха гэжэ һанагдана.

Б. БОДИЕВ,
манай корр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ц. Дамбаева, О. Дамбаев.

Авторай фото.

Сэлэнгын районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз.

ХАХАД ЖЭЛЭЙ ТҮСЭБ ДҮҮРГЭБЭ

Үбэлэй янгинама хүйтэнэй үедэшье эндэхи малшад шахамал үхэрнүүдэйнгээ шэгнүүрые ехээр нэмээжэ, таргалуулжа шадана. Жэшээнь, үнгэрһэн жэлэй ноябрь-декабрь һаранuудта ажахын мал шахалгын хоёр талмайда бүхыдөө 1000 гаран үхэр эдеэлүүлэгдэжэ, тэдэнь түс бүридөө шэгнүүрээ сүүдхын 900 хүрэтэр граммаар нэмээгээ юм.

Энээнэйнь ашаар Оёорой совхоз мяха гүрэндэ худалдаха үнгэрэгшэ жэлэйнгээ түсэбые амжалтатайгаар дүүргэхэһээ гадна, шэнэ жэлэй эхеэр үшөө 1700 центнер үхэрэй мяха тушаажа, байгша оной түрүүшын хоёр кварталай даабариие болзорһоонь урид бэелүүлбэ. Шахамал бүхэниинь 380 килограммһаа дээшэ шэгнүүртэйгээр тушаагдаа.

Ажахыда дүршэлтэй бэрхэ малшад А. В. Бадмаев, И. Н. Павлов, И. В. Савельев, мүн А. С. Калмыкин, И. Ф. Дворников, В. С. Калмыкин намар-үбэлэй үедэ мал шахан таргалуулха талаар бодотоор мэргэжэһэн хүнүүд юм.

Б. ЦЫБИКОВ.

Зэдын район.

«ШЭНЭ БАЙШАНДАМНАЙ ЕРЭЭРЭЙТ»

Шэнэ-Бууса тосхондо оршодог һү һаалиин нэгэдэхи фермэдэ хүрэхэдэмнай, үглөөнэй һаам дүүрэжэ, һаалишад нэгэхоёроороо улаан булан соогоо сугларжа, халуун сай уужа байба. Харахада, хүгшэн, залуушье эхэнэрнүүд бии, эрэшүүлшье үсөөн бэшэ. Жэшээнь, бүхэли наһаараа гэхээр һаалишанаар хүдэлһэн Вера Гындыновна Аюшеевагай хүбүүн Юра Найданов эхынгээ ажалайнь зүргэ шэлэн абажа, гурбадахи жэлээ эндэ һаалишанаар ажаллана. Тэрэнэй нүхэр Екатерина мүн лэ эндэ үнеэдые һаадаг юм. Һаалишан гэр булын үхибүүд үшөөл заахануyд, эхэ, эсэгынгээ үглөөнэй һаамда гарахадань, унтаатай үлэжэ, удаань бодожо, хубсалжа, өөһэдөө бэеэ даагаад байжа һуранхай.

— Фермэдэмнай арбан гурбан һаалишан тоологдоно, хоёр зуун хорин табан һаамхай үнеэтэйбди. Үнгэрэгшэ жэлдэ 5.420 центнер һү һааха түсэбөө дүүргэбэгүйбди. Һара бүри нэгэ зааханаар гээгдэ-гээгдэһээр иимэ байдалда ороо бшуубди,— гэжэ түс фермые даагша Ольга Доржиевна Дондокова хөөрэнэ. Үникэй һаалишадые нэрлэхыень гүйхадам, «Ешин-Хорло Дондоковна Цырендоржиева, Цырен-Дулма Бадараевна Нимаева, Дулма Шойдоковна Дылыкова, Светлана Долодоевна Банзарова гэгшэд хорёод жэлэй туршада һаалишадаар хүдэлнэ. Залуушуул Ранжур Гомбоев, Лидия Климова баһал бэрхэнүүд» гэжэ тэрэ хэлэнэ. Буряад, ород ба татар яһатан эндэ нэгэ коллективтэ эбтэй эетэйгээр, ажалайнгаа амжалта, хүндэ бэрхэшээлнүүдые, гэр булынгөө баяр баясхалан хубаалдан хүдэлдэг гэзшэ.

Һаалишад улаан булангаа орожо, халуун сайгаар бэеэ дулаасуулаад, үнеэхил газаашаа гарана. Һаамай һүүлээр үнеэдэйнгээ байра сэбэрлэхэ, тэжээлыень бэлдэхэ ажал эхилнэ. Үнеэд үдэртөө силостэй, үбһэтэй хуһамаг соо хаагдажа, эндэ эдеэлэн, үдэрөө үнгэргэдэг гэзшэ. Тиигээд лэ үдэшын һаам эхилнэ. Һаалишадай хэлэһээр, үнеэд тэжээлээр ядамаггүй хангагдана. Үбһэн, силос, сенаж, һолоомон бүхэли үбэлдөө хүрэхөөр нөөсэлэгдэнхэй. Үшөө һаамагуудаа гурил худхаһан булеэн бардаагаар хооллуулдаг байна.

Үнеэдэй найман бүлэг дулаан байра соо, нүгөөдэ гурбан бүлэгынь хүйтэншэг байрада хонодог юм. Байн-байн үнеэдэй үргэн, дулаан байра баригдаха бээз гэжэ һаалишад найдана. Энэ фермын хонгёо хоолойтойшуул һү һаалиин 2-дохи фермэдэ һаяшаг айлшалжа, дуу, хүгжэмөө бэлэглээ юм. Иигэжэ хүршэ хоёр фермынхид бэе бэеэ соёлой талаар хангана, һонирхолтойгоор сүлөө сагаа үнгэргэхэ гэжэ оролдоно.

— Үнеэдэй тугаллаха хаһа оронхой. Би түрэһэн үнеэдые харууһалнаб. Эдэниие дулаан байрада оруулжа, үбһэ, һолоомо, дробленкоор хооллуулдагби. Авто-уһалуури бии. Бүлеэн уһан энеэгээр үгтэнэ. Иигэжэ түрэһэн үнеэдээ дүнгэнэ, гамнана гээшэбди. Ямар нэгэ үнеэнэй тугаллахые хүлеэжэ, һүниндөө манаха саг бариmдаа тудадаг. Тугаллаһан үнеэе арбаад үдэр соо һаагаад, тугалыень тугалшанда, эхыень һаалишанда дамжуулнаб. Өөрөө би арбаад жэлдэ һаалишанаар хүдэлһэнби, тиимэһээ үнеэдэй абари зан, яагаад тугалладагыень, яажа эдээндэ туһалха ёһотойб гэжэ ойлгодог болонхойб. Мүнөө дээрээ 14 үнеэн тугаллаад байна. Нүхэрни, Виктор Иванович Толстун энэ фермэдэ харуулшанаар, шабааһа хаядаг транспортер хүдэлгэгшэнөөр хүдэлнэ,— гэжэ Валентина Пурбожаповна Цыренжапова бидэндэ хөөрэнэ.

— Шэнэ жэлэй эгээл урдахана малшанай шэнэ байшан толлобобди. Тэндэ газетэ, журналнуудтай аятай улаан булан, котельнэ, душ, сай ууха таһалга бии. Мүнөө дээрээ элдэб бараан абтажа байна. Шэнэ байшангыемнай заатагүй хараарайт,— гэжэ һаалишад уриба.

И. ГОМБОИН,

Загарайн районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз.

О

ГАЗААР ХАНГАГДАНА

О

ОРДЖОНИКИДЗЕ. Моздокско районой Кизляр, Раздольно ба Виноградна гурбан томо тосхонуудай хүн зон байгаалиин газаар хангагдана. Нютагай ажахынуудтай ба «Терек» агрокомбинадтай баталһан хэлсээнэй ёһоор, «Южгазстрой» управлениин хэбсаргалгын бригаданууд газ дамжуулха Транскавказска гол сорго хоолойһоо 35 километр утатай түлишын «утаһа» татажа, ашаглалгада тушаагаа юм. Энэ табан жэлэй эсэс тээшэ Хойто Осетиин холын тосхонуудай үшөө 20 мянган айлнуудые газаар хангаха гэжэ хараалагдана. Мүн хүдөө ажахын томо предприятинуудшье газ дамжуулха сорго хоолойнуудтай холбогдохо юм.

(ТАСС).

АРЕНДЭ: бодото байд... шиидхэхэ асууда...

ЭХИН ҺАЙНААР ТАБИГДАА

Илья Намдакович Эрдынеев партиин Шэтын обкомой нэгэдэхи секретарь Н. И. Мальковтой уулзахын тула бага бэшэ оролдолго гаргаһан юм. Тэрэ һанаһан хүсэлөө бэелүүлхэдээ, гансал хара амяа хараһан, хубиингаа хэрэг тухай үндэр тушаалта хүтэлбэрилэгшэдэ айладхаа бэшэ, харин нютагайнгаа хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ туһа хүргэхыень дурадхаһан байна. Жэшээлхэдэ, малшадай буусануудта зайн гал оруулха хэрэгтэ туһаламжа үзүүлхыень гуйгаа. Мүн Табтаанай һууринда соёлой байшан барюулха, эндэ уһалууриин һубаг, ханааб малтуулха, харгы заһабарилха хэрэгтэ анхаралаа хандуулхыень партийна организациин хүтэлбэрилэгшэдэ сэхэ дурадхаба.

Нүхэр Мальков ажалай ветеранай дурадхалнуудые анхаралтайгаар шагнаһанай удаа:

— Ажахынгаа экономико, гэшүүдэнйгээ һуудал байдал, түрэл һууринайнгаа түхэл шарай һайжаруулхын, болбосон түхэлтэй болгохын түлөө нэн түрүүлэн адууһа малаа бата бэхи тэжээлээр хангаха ёһотойт. Тиигэхын тула элдэб зүйлэй олон жэлэй ногоо тариха байгаат,— гэбэ.

Дурадхал бүхэнөө тэрэ бодото баримтануудаар батадхаа. Жэшээнь, коллектив бүхэн олон жэлэй ногоо нэгэ дахин тарижархёод, 7—8 жэлэй туршада тэрээнһээ ургаса хуряаха аргатай байна ха юм. Энээнэй эсэстэ ажахынууд зеленко тариһанһаа, һураггүй бага гаргашатайгаар тэжээл өөһэдтөө бэлэдхэдэг болохо зэргэтэй байба.

Партиин обкомой нэгэдэхи секретариин дурадхалые Илья Эрдынеев ухаандаа хадуунхай нютагаа бусажа, энэ хэрэг бэелүүлгэдэ бухы хүсэ шадалаа зорюулаа һэн.

АМЖАЛТА — ТУРШАЛГАҺАА

Шэнэ хэрэгтэ эзэлэгдэһэн ажалай ветеран Дарһанай совхозһоо «Костер» гэжэ нэрэтэй нэгэ тонно олон жэлэй ногооной үрэһэ худалдажа абаһан байна. Тэрээнэ 25 гектарта тариба. Түрүүшын жэл өөдэтэй ургаса ургабагүй. Газарай хүрьһэ муугаар элдүүрилһэнһээ, тарилгын технологи хазагайруулһанһаа боложо таримал ногоон гандашоо һэн ха. Тиихэдэнь Илья Намдакович урмаа хухарангүй, умсынгөө тэзлниг соо үнөөхил үрэһээ тариба. Зүгөөр газарай хүрьһэндэ дан гүнзэгыдэ булагдаһан үрэһэн бултайжа шадабагүй. Иимэ ушарта эхилһэн хэрэгтээ шуналһан Илья үрэһээ дахин тариба. Удааншье сагай үнгэрөөгүй байхада, тээлнигынь нарай ногоогоор бүрхөөгдэжэ, эзэнээ нилээдгүй урмашуулба.

Энэ ногоо үрэжэл багатай газарта шадажа тарибал, эсэстэнь үбһэнэй һайн ургаса хуряаха арга боломжо бии юм ха гэһэн тобшолол ажалай ветеран хэбэ. Тээд иимэ газар колхоз соо хаана байнаб? Нүхэр Эрдынеев удаахан бодомжолһоной һүүлээр «Буурал» гэжэ газарые бусадһаа таарамжатай гэһэн тобшолол гаргаба. Ушарынь, эндэхи газарай үрэжэл һөөл бэшэ. Тиигээдшье үндэр газар һэн тула таримал ургамалнууд эртүүр хюрууда сохюулшадаг байгаа. Мүн эндэ харууһалагдаһан мал һүрэгшье өөдэлдэггүй һэн. Эдэ бүгэдэ баримтануудһаа дулдыдан, эндэхи газар дайдада «костер» гэжэ олон жэлэй ногоо тариха гэжэ шиидэһэн байна. Иимэ ногооной 8 тонно үрэһэ худалдан абажа, тэрээнэ 400 гектар талмайда колхозой механизаторнуудай хүсөөр тариба. Гектар бүхэндэ 25 килограмм ногооной үрэһэн гаргашалагдаба. Тээд таригдаһан энэ ургамалай полидо эзэн хэрэгтэй болоо. Тиихэдэнь лэ үнөөхил Илья Намдакович арендиэ звено эмхидхэхэ гэжэ шиидэбэ. Ветеранай үүсхэһэн хэрэгтэ дурагүйдэгшэд Табтаанайн түхэреэн соо бэһэл олдоо һэн ааб даа. «Эды ехэ үрэһэндэ ятараа мүнгэ гаргашална гээшэб? Энэнь эсэстэнь үжөөд лэ һаланэ бэзэ»,— гэһэн хөөрэлдөөнүүд үдэр үнгэрхэ бүри олошорбо. Хэрин хара ажалда хатуужаһан Илья заримашуулай хашхаралдахые тоонгүй, эхилһэн хэрэгтээ хам ороо һэн.

«БУУРАЛАЙХ... БАЯСАҺАН...»

АРЕНДНЭ ЗВЕНОГОЙ ЭБТЭЙ БҮЛЭ

1989 оной февралиин 13-да Калининай нэрэмжэтэ колхозой хамтын суглаан олон жэлэй ногоо тарижа ургуулха звеногой бүридэл баталжа, Табтаанайн газар дайдада шэнэ сагай шэнжэ дэмжэһэн ажалай үшөө нэгэ коллектив мүндэлөө һэн. Хорёод жэлэй туршада хонин ажалда, һүүлдэнь нютагтаа сомоной Советэй түрүүлэгшээр ажаллахадаа, дүй дүршэлөө бусадтай хубаалдажа һураһан энэ хүн шэнэ ажалдаа залуу механизаторнуудые хабаадуулха гэжэ шиидэһэн байна. Калининай нэрэмжэтэ колхозой механизаторнууд Б. Самбуев, П. Жамбалдоржиев, Ц-Д. Шоёнов гэгшэд аха нүхэрэйнгөө эмхидхэһэн арендиэ звенодо суг ажаллаха зүбшөөлөө үгэбэд. Тиихэдэ нүхэр Эрдынеевэй наһанай нүхэр Цырендулма энэ багахан коллективэй үүсхэлтэ хэрэгые дэмжэжэ, гэшүүниинь болобо. Мүн колхозой урдын ахамад агроном Д. Дармаев, Д-Н. Дармаев гэгшэд шэнээр байгуулагдаһан звенодо ажаллаха хүсэлтэй байһанаа мэдүүлбэд. Илья Намдакович ажалдаа харюусалгатайгаар хандадаг, дүршэл ехэтэй эдэ нүхэдтэ анханһаа дүүрэн этигэдэг байһан тула коллективэйнгээ бүридэлөөр сэдьхэлээ ханангибайгаа һэн. Жэшээлхэдэ, үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын үедэ хүн бүхэниинь бэе-бэеэ һэлгээд ажаллаха шадабаритай нүхэдэй суглараһанда тэрэ илангаяа олзуурхаба.

Түрүүшын үдэрһөө арендиэ звено ажаллаха техникээр һайнаар хангагдаһан байгаа. ДТ-75, МТЗ, Т-40 маркын хэдэн тракторнууд эдэнэй мэдэлдэ үгтөө. Мүн хуушарантаһан комбайн, тэжээл хэршэхэ түхеэрэлгэ, үтэгжүүлгэ тараадаг машина тэдэ худалдажа абабад. Тиигэжэ звеногой гэшүүд «Буурал» гэжэ газарта буусаяа түхеэрээд, түсэблэһэн хэрэгээ шадабаритайгаар, һанаһан соогоо бэелүүлжэ эхилээ һэн. Удангүй һуурин дотор И. Эрдынеевэй эхилһэн хэрэг тухай элдэб үгэ хүүр сахилгаан түргэнөөр тараа һэн:—«Эдэнэр колхозой бүхы газар эзэлжэ, мүнөө үе сагые һамбаашалан, һайн хэрэг үүсхэһэн хэбэртэй, мүнгэн гээшые мэшээгээр суглуулжа урдихань... Харин тиихэдэнь бидэ эдэндэ хашагдажа, малаашье адуулха аргагүй болобобди»,— гэжэ Табтаанайн олохон зон гэмэрэлдэбэд. Гэбэшье, «Буурал» звеногойхид һанаһандаа хүрэхын, һарбайһанаа ябахын түлөө сухарилтагүйгөөр урагшаа дабшаба.

МУУ ҮРЭЖЭЛТЭЙ ГАЗАРТА

Нара һалхинда үлеэлгэжэ, уһанда абтажа нурашаһан хүрьһэтэй газарай «Буурал» гэжэ звенодо үгтэһэн тухай урид хэлээ һэмди. Тиимэһээ арендаторнууд түрүүлэн тэдээндэ дааулагдаһан газар тон нарин нягтаар шэнжэлбэд. Өөһэдтөө технологическа карта зохёобо. Жэшээлхэдэ, нуга сабшалан дээрэнь зуу гаран жалга жаамануyд тодорхойлогдобо. Иимэ газарта олон жэлэй ногоо тарижал, хүрьһыень һайжаруулжа боломоор байна гэһэн тобшолол звеногой гэшүүд эсэстэнь хэбэ. Нёдондо эртын хабарһаа механизаторнууд хүсэтэ 2 трактораар газарай хүрьһэ жэгдэрүүлхэ ажал ябуулжа эхилээ һэн. Эсэстэнь, хэдэн олон жалга жэгдэлэгдэжэ, тэндэнь ногоо тарихаар болобо. Һүүлээрнь, 440 гектар звено олон жэлэй ногоо тариха ажал

Совет...

СОСНОВО (Ленинградска область). «Ленинградское» нэгэдэлэй бүхы 12 совхозуудаар һаяхан селектороор амаршалганууд зэдэлээ. Үнгэрһэн жэлдэ 15 мянган үнеэдэйнь түд бүриһөө дунда зэргээр 5835 килограмм һүн абтаа юм. Ушарынь гэбэл, эндэхи эрдэмтэд мал ажалай хүдэлмэрилэгшэдтэй нягта холбоотойгоор хүдэлдэг, гадна ехэ һүтэй үнеэдэй тугалнуудые илгажа томо болгоод, һаалиин үнеэд болгодог юм.

ТАЛЛИНН. Сэрэгэй-политическэ барилгын дээдэ училищиин курсантнууд Эстониин ниислэл хотын сэрэгшэд-интернационалистнууд болон залуушуулай уулзалга эмхидхэбэ. Баримтата кинохроникын кадрнууд, мүн тэрэшэлэн курсантнуудай болон техникумэй һурагшадай гүйсэдхэһэн Афганистанай газар дээрэ мүндэлһэн дуунууд үдэшые һайнаар шэмэглээ.

ХАБАРОВСК. Гүрэнэй кооперативна «Экспа» концерны дэргэдэ эмхидхэгдэһэн «Экспабанкын» тоосоогоор Амар шадарай нютагуудай предприятинууд болон эмхи зургаануудһаа мүнгэн оруулагдажа эхилээ. Тэрэнэй жасада мүнгэ оруулһан гүрэнэй ямаршье эм-

...АЙТАЙ ДУҺАЛХАНИИЕ ЖЭШЭҺЭНДЭЛ

дэнэрэй анхаралда эрдэм мэдэсын элдэб һалаануудаар юрэнхы һургуулида тусхай дунда, дээдэ һургуулинуудта һуража байһан зондо туһатай номууд бии.

Манай орондо гарадаг 300-гаад газетэнүүдтэй, журналнуудтай уншалгын залда танилсажа болоно. Харин зарим нэгэ хэрэгтэй газетын, журналай үгы байгаа һаа, библиотекэнүүд хоорондын абонементээр захиха аргатай.

Искусствын, литературын таһагта олон тоото номуудһаа гадна миндаһан дээрэ буулгагдаһан хүгжэм, нотонуудай дэбтэрнүүд, слайданууд, диафильмүүд, репродукцинуудай альбомууд бии юм. Тиихэдэ эдэ бүгэдые гэртээ абаашажа, хэрэгтэй болзор соогоо хэрэглэжэ болохо байна.

Манай библиотекын справочно-библиографическа таһагай мэргэжэлтэ библиографууд уншагшадта элдэб мэдээсэл саг соонь үгэжэ, хэрэгтэй номуудые олоходонь туһалдаг юм.

Залуу уншагшадайнгаа һонирхол үргэдхэхэ хүсэлтэйгөөр «Аргумент» гэжэ политическэ, «Харилсаан» гэжэ һонирхолой клубууд байгуулагданхай. Мүн «Лира» гэжэ уран зохёолдо дуратайшуулай лектори хүдэлнэ. Тиихэдэ хүгжэмдэ дуратайшуулай клуб нээхээр хараалнабди. Энэ клубта видеоаппаратура табигдаха байна.

Клубуудай гэшүүд элдэб хэмжээ ябуулгануудые үнгэргэхэдөө, сценари бэшэхэ, зохёохы хүдэлмэридэ хабаадалсажа, элдэб мэдээсэлнүүдээрээ хубаалдаха, өөрынгөө эрдэм мэдэсые үргэдхэхэ аргатай. Түс клубуудай заседанинууд дээрэ политическэ болон уран зохёолой турнирнууд, уншагшын бенефисүүд, уласхоорондын асуудалнуудаар пресс-конференцинүүд, һанамжануудаа хэлсэлгын үдэшэнүүд үнгэргэгдэдэг.

Жэшээ болгон хэлэхэдэ, «Уншагшын бенефис» гэһэн үдэшэнүүд амжалтатайгаар ябуулагдана гэжэ тэмдэглэлтэй. Эдэ үдэшэнүүдтэ конкурснууд, викторинэнүүд, инсценировконууд олоор эмхидхэгдэхэдээ, уншагшадай һонирхол татана. Уран зохёолой «Шудалнабди, уншанабди, мэдэнэбди» гэһэн турнирнуудта залуушуул эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг юм. Гадна асуудалнуудай, харюунуудай «Залуушуулда хабаатай социальна асуудалнууд» гэжэ үдэшэнүүдтэ һанамжаяа хубаалдалга, политическэ асуудалнуудаар халуун арсалдаанууд болодог байна. Ажабайдалайнгаа замые, хэн болохоёо хайшан гэжэ зүбөөр шэлэхэб, хүн зонтой хөөрэлдэхэ, харилсахаһаа эхилээд залуушуулай һанаа зобооһон ондоошье асуудалнуудаар арсалдаатай хөөрэлдөөнүүд «Харилсаан» гэжэ клубта болоно.

Манда залуу уншагшадай эдэбхи үүсхэл дээшэлүүлжэ шадамар хүдэлмэрилэгшэд дуталдана. Залуу зонтой харилсаа холбоо байгуулха талаар дүршэлтэй, тэдэниие һонирхуулдаг эдиршүүлэй болон басагадай хоорондохи харилсаанай, гэр бүлэ байгуулгын, сексологиин асуудалнуудта гүйсэд харюусажа шадаха мэргэжэлтэдые бэдэрнэбди.

Түрэл ороноо шэнжэлэлгын, Буряадаймнай түүхын, түрэл хэлээ шудалалгын материалнууд, литература тон үсөөн. Буряад уран зохёолшодой номууд баһал үсөөн, илангаяа залуушуулда зорюулагдаһан зохёолнуудынь хомор. Түрэл хизаар ороноо шэнжэлгын литература абажа харахада, номоймнай жасын ойролоол хоёр процентнь болоно. Харин библиотекэдэмнай байһан буряад номуудай тоо 492 хэһэг. Энэмнай далайтай нэгэхэн дуһалые жэшэһэнтэй адлирхуу бэшэ гү? Тэзд республикымнай бүхы шахуу библиотекэнүүдтэ иимэрхүү байдал тохёолдонхой гэжэ сэхэ хэлэхэ зэргэтэй болонобди.

Манай библиотекэ Улаан-Үдынгөө эдиршүүлые хангахаһаа гадна республикынгаа библиотекэнүүдтэ методическа туһаламжа үзүүлдэг юм. Һүүлэй жэлнүүдтэ районуудай түбэй библиотекэнүүдтэ эдиршүүлэй 11 кафедра эмхидхэгдээ. Түс кафедранууд тусхай жасатай. Һаяар Гусиноозерскын хотын, Кабанскын районой Селенгинск посёлогой библиотекэнүүдтэ иимэ кафедранууд эмхидхэгдэхээр хараалагданхай юм.

Республикын библиотекэнүүдтэ методическа ямар туһаламжа үзүүлэгдэдэг байнаб гэжэ жэшээлэн хэлэхэдэ, иимэ байна. Тусхай курсанууд, научно-практическа конференцинүүд, семинарнууд эмхидхэгдэдэг, пособинууд хэблэгдэжэ тараагдадаг, библиотекэнүүдтэ ошожо, бодото туһаламжа үзүүлэгдэдэг байна. Гадна «түхэреэн столнуудые» эмхидхэхэдэ, һонирхолтой, хани халуун хөөрэлдөөнүүд болодог гэжэ тэмдэглэлтэй. Библиотекарьнүүд энэ «түхэреэн столнуудта» хабаадалсахадаа, элдэб суглаа хуралнуудһаа үлүү ехэ туһатай юумэнүүдые абана гэжэ адаглахаар байдаг.

Манай библиотекын эмхидхэдэг хэмжээ ябуулгануудые үргэдхэжэ, хүдэлмэриингөө талаар залуушуулда хамаатай эмхи зургаануудтай харилсаа холбоо байгуулаад, сүг хүдэлдэг болоо һаа, алишье талараа туһатайшье, үрэ дүнгүүдтэйшье байха һэн. Мүнөө үедэ ВЛКСМ-эй Буряадай обкомтой, техническэ мэргэжэлэй зарим училищинуудтай яһала харилсаатай болонхойбди. Харин Буряадай АССР-эй Дотоодын хэрэгүүдэй министерство, Улаан-Үдын горсоведэй гүйсэдкомой, мүн райсоведүүдэй гүйсэдкомуудай эрдэм һуралсалай таһагууд, номдо дуратайшуулай бүлгэм гэхэ мэтын эмхи зургаанууд мандэ анхаралаа хандуулдаггүй байһаар. Эдэ бүгэдэ эмхи зургаануудые залуу үетэниие хүмүүжүүлгын хэрэгтэ нэгэ түсэбтэйгөөр хүдэлүүлхын тула ВЛКСМ-эй обком оролдолго гаргаа һаань, һайн һэн.

Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, урдамнай табигдаһан зорилгонуудаа хамтын хүсөөр бэелүүлхын тула оролдолго гаргаха, бүхы эрдэм һуралсалай, соёл-гэгээрэлэй эмхи зургаанудай ябуулжа байдаг хүдэлмэриие, хэмжээ ябуулгануудые нэгэдхэхэ ушартай байна. Тиигэжэ шадаал һаа, эрдэм һургуулитай, ухаан бодолой хүмүүжэлтэй залуу үетэнэй урган гарахань дамжаггүй.

Т. НАЙДАНОВА,
эдиршүүлэй республиканска библиотекын методическа таһагые даагша.

...ҮНЕЭН» ТАБИГДАХАНЬ

хүхюун балшар хүүгэдтэй хамта морин жэлые угталсаа һэн. Жэшээбэл, «Тополёк» гэжэ хүүгэдэй саадта, 17-дохи дунда һургуулида үнгэргэгдэһэн һайндэрнүүдые онсо тэмдэглэлтэй. Тиихэдэ Жабар-Үбгэниие наадаһан Буряадай АССР-эй арадай артист В. Шульгин, артист Ц. Бунеев, Саһан-Хүүхэн боложо наадаһан артистнууд М. Урбазаева, С. Клепикова гэгшэд хүүгэдэй дунда хүхюун зугаа дэлгээжэ, тэдэндэ ехэтэ һайшаагдаһан байна.

Мүнөө Хоца Намсараевай зохёолнуудһаа үндэһэлжэ, Геннадий Башкуевай бэшэһэн «Сэсэн үнеэн» гэжэ зүжэгые театраймнай артистнар бэлдэжэ байнхай юм.

М. ЦЫДЕНОВ.

...РЯАД ХЭЛЭН — ...НАЙ БАЯЛИГ

һуу. Юундэб гэхэдэ, тэрэ саадта ябадаг багашуул урид ородоор һурахань бшуу. Хэзээш тэдэ буряадаар би «Малыш-шада» ошохом гэжэ хэлэхэгүй, ородоор лэ дуугархаа һанаха байха. Саашань тосхонойнгоо худалдаа наймаанай байшангуудые харая. Хубсаһа хунар худалдадаг байшан «Радуга» гэжэ нэрэтэй. «Һолонго» гэжэ оршуулхада яанаб? Эдеэ хоол худалдаха байшан «Юбилейнэ» гэжэ нэрэтэй, буряадаар «Ойн баяр» гээд хүн бүхэмнай ойлгоно. Дэлхэйдэ хүн түрэлтэнэй бии болохоһоо хойшо худалдаа наймаан байгаа. Ойн баярта хүрэхөөр ямар габьяа, баатаршалга гаргаба гээшэб? Гайхахаар. Хэн иимэ нэрэ дурадхаба гээшэб? Баһал гайхалтай. Ахын район болохо тодорхоһоо хойшо эд хэрэглэлшэдэй түрүүлэгшэдээр үргэлжэ еруул зонууд байдаг һэн тула, ород нэрэдэ шэнгэнхэй гээшэ гү али? Хүдөө нютагуудай магазинууд «Промтовары», «Продтовары», «Культмаг», «Книжный магазин», «Хлебный магазин» гэһэн нэрэтэйнүүд. Бидэнэр нютагай буряадууд һэн хойноо эдэнээ буряадаар нэрлэбэл таарахал байгаа. Эдэ мэтые хараадаа абабалнай, балшар бага хүүгэд түрэл хэлээ түргэн шудалхадань туһатай зүйл болохонь дамжаггүй. Хоёрдохи жэшээ дурдан харая. Ямар нэгэн суглаанай болоходо, үгэ абаһан хүн элидхэлээ ородоор хэлэдэг. Элидхэл ород хэлэн дээрэ бэшэгдэхэ хуулита ёһо болонхой. Энээнэй удхые буряад хэлэн дээрэ хэлэдэг һаа, һайн һэн.

Буряад малшадай урда буряад хүнэй ородоор элидхэл, үгэ хэлэлгэ даншье аягүй байдаг. Үгээ дүүргэһэнэйнь һүүлээр «тэрэшни юун тухай хэлээб?», Ойлгоогүйбди» гэхэшүүлнай саашаа алхаха бүридээ олон байдаг. Энээниие зүбөөр ойлгохо шухала. Мүнөө сагай эрилтээр, буряад хэлэнэй баялигые шудалха, элинсэг хулинсагуудайнгаа хөөрэдэг түүхэ домогые һэргээхээр саг тулаа. Манай буряад угсаатанай ургажа ябаа үетэн сэбэр буряад хэлээр ханхинаса хөөрэлдөөд, мүн тэрэнтэй хамта ород хэлээ шудалбал, арадуудай харилсаанай хоорондохи һайн һайханиие хадуун абаад, бэеэ эрдэмээр шэмэглэхэ аргатай болоно.

Би түрэл хэлэн тухайгаа өөрынгөө зарим һанамжануудые уншагшадта хүргэхэдөө, тэдэнэр өөһэдынгөө һанамжа баһа дуулгаха бээ гэжэ найданаб.

Г.-Ж. ДМИТРИЕВ,
«Шэнэ Саян» газетын хүдэлмэрилэгшэ.

БАЯР ХҮРГЭНЭ

Зүүн Сибириин түмэр замаар пассажир болоод ябатараа, нэгэ хүнтэй танилсаһамни, нютагаймнай хүн тухай тэрэ кигэжэ хөөрөө һэн:

— Аргагүй муухайгаар хардуулаад, би түрмэдэ ороод һууһан хүм. Олон жэлдэ һууха байгаа гээбии. Сүүд болобо. СССР-эй АН-ай Сибириин отделениин Буряадай эрдэмэй түбэй түрүүлэгшэ тиихэдэ байһан Маркс Мохосоевой референт байһан хүн минии гэршэ болож дуудагдаһан байгаа. Тэрэнэй хэлэһэн үгэһөө минии хуби заяан дулдыдаха байһан юм. Теэд тэрэниие танихагүй байһан аад, тиимэ эрэлхэг зоригтой, сэхэ сэбэр байһандань гайхаа һэм. Худал хуурмагаар намайе хардаһан хүниие тэрэ хүнэй хуха нуга хэлэхэдэнь, сүүд намайе сүлөөдэ табиха болоо һэн.

— Тэрэ сэбэр сэхэ хүнтнай хэн гэжэ нэрэтэй һэм?— гэбэб.

— Баяр,—гээд, купегэймни нүхэр зөөлэхэнөөр харюусаба.

— Обогынь Жигмытов бэшэ гү? — гэжэ асуубаб.

— Тиимэ, тиимэ. Баяр Тумурович, — гэжэ харюусаба. Харюудань би юрэл знеэбхилээ бэлэйб.

Харин бүри һаяхана Болгариин Арадай Республикын эрхэтэн Георг Свешниковһээ намда бэшэг ерэбэ. Бэшэг соогоо тэрэ Баяр Тумурович тухай дулаахан үгэнүүдые дурсаа. Георг Буряадай багшанарай институдай түүхын, хэлэ, бэшэгэй факультедтэ заочноор һурадаг байгаа. Тиигэжэ һуэахань хүнгэн байгаагүй. Буряад ба монгол хэлэ бэшэг шудалхын тула тэрэ үнэн зүрхэнһөө оролдоо.

Энэ зам дань Баяр Жигмытов тэрээндэ сэгнэшэгүй ехэ туһа хүргэһэн байна. Жэшээлхэдэ, монгол, буряад арадуудай түүхээр шухала хэрэгтэй литература оложо үгэдэг һэн, туһатай мэргэжэлтэдээршье уулзуулдаг бэлэй. Б. Жигмытовэй аша туһын хүсөөр Георг Свешников гүрэнэйнгөө шалгалтануудые амжалтатайгаар барлаад, түрэл ороноо бусаа һэн.

Нютагтаа тэрэ монголшо эрдэмтэ болон шалгаржа, горитой хүдэлмэри хэжэ байдаг алдартай. Тиихэдэ Баяр Жигмытовтэ үнэн зүрхэнһөө баяр баясхалан хүргөө һэн.

Б. Жигмытов мүнөө Буряадай АССР-эй Уран зохёолшодой холбоондо хүдэлнэ. Һая түс холбооной пленум дээрэ тэрэ Улаан-Үдын городской Соведэй арадай депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдээ.

И. ТУГУТОВ,
уран зохёолшо, түүхын эрдэмэй доктор, профессор.

Хүн ба үе саг

ГУШАН ДОЛООН ОН ҺЭН

лиин заочно секторые даагшаар, ВКП(б)-гэй обкомой инструктораар, партиин Хориин айкомой инструктораар, ВЛКСМ-эй обкомой таһагые даагшаар хүдэлмэрилжэ ябаа. Һургуулинь—дунда, совет-партийна һургуули. 1930 онһоо партиин гэшүүн. Баргажанай аймагай Дэрээнэй һомондо 1909 ондо түрөө һэн. Гэр бүлэтэй, үхибүүдтэй байгаа.

1937 оной сентябриин 23-да һүүлшынгээ ажал дээрэһээ түшаагдаһан байна. Тэрэнэй ямар шалтагаанаар хаагдаһаниинь ойлгуулхын тула уголовно хэрэг соо һсонь абтаһан хэдэн мүрнүүдые дурадхая.

Асуудал: Та революцида харша буһалгаанда хабаадагша, «панмонголист», «буржуазна националист», һүйдхэлгын хүдэлмэри эмхидхэгшэдэй нэгэн байһанайнгаа түлөө хаагдаад байнат. Тэрэнээ мэдэрнэ гүт?

Харюу: Би революцида харша буһалгаанда хэзээдэшье хабаадаагүйб. Иимэ муухай харата зэмэлэлгые эрид буруушаанаб.

Асуудал: Та хэблэлээр политическэ номуудые ба брошюранануудые гаргуулхадаа, революцида харша зорилготойгоор панмонголизмын номнол нэбтэрүүлдэг байгаат. Тэрэнээ мэдэрнэ гүт?

Харюу: Үгы. Революцида харша номнол зорюута нэбтэрүүлхэ гэһэн һэдэлгэ намда юрэдөөшье байгаагүй. Минии Бургиэые эрхилдэг байха үедэ 115 ном ба брошюра хэблэгдэһэн юм. Тэдэнэймнай дундаһаа ссёлой институдаар бэлдэгдэһэн арбаад ном Совет засагта харша удхатай гэжэ тоологдоод, хоригдоо һэн. **[1937 оной сентябриин 23-да хэгдэһэн мушхэбэриин протоколһоо абтаһан мүрнүүд].**

Иимэ мушхэбэринүүд удаань дээрэ дээрэһээ хэдэ дахин хэгдэжэ, тэрэ хатуу жэлэй декабриин 30-най үдэр хэгдээшэнь Баатар Ламожаповай хуби заяае нүгөө тээшэнь шиидхээ бэлэй. Һүүлшын мушхэбэри даншье һаа, хатуу байшоо. Мушхэгшэд дээрэһээ магтуулхын, шагнал хайрада хүртэхын тулада өхээр оролдоо. 2 час 45 минута соо үргэлжэлһэн һүүлшын мушхэбэриин үедэ Баатар Ламожапович мэдээ табижа, мэдээ орохо, болихотой үе соогоо зэмэтэйгээ мэдэрхэ баатай болоо.

Зэмээ мэдэрэл хадаа дүүдо үшөө гурбан жэл нэмэгдээ һэн. Энэ Доодо-Амарай лагерьта болоһон ушар.

Энэ үедэ Дулма Дансаранова һамганиинь, Дарима басаганиинь наһа бараа. Үлэһэн Борис хүбүүниинь эндэ тэндэ ябаһаар, үндыхэдэжэ, хүн болоо.

Б. Ламожапов дурсагдаһан лагерьтаа 1941 он болотор байгаад, Колыма тээшэ ябуулагдажа, сүлэгдэһэн сагайнгаа үнгэртэр тэндээ байһан юм. Тиигэжэ байтараа, амнистида ороод, болзорһоо урид сүлөөлэгдөө. Сүлөөдэ гарабашье, Колымадахи горно-рудна комбинадта 1948 оной февраль болотор хүдэлөөд, дүүрэн тоосоогоо хээд Буряад ороноо ерэһэн юм.

Улаан-Үдэдэ хоёр хоногто тогтоһоной һүүлээр түргэхэн үгы болохо гэжэ шиидээ һэн. Һайн таниха нүхэдынь Ц. Д. Дондубон, Д. Ц. Ардин, Д. Очиржабэ, Д. Д. Донгидон болон бусад үгы байгаа. Бултанайнь ангиин дайсад гүүлэжэ хардуулһаниинь гайхалтай һэн. Баатар Ламожаповин элдэб бодолдоо харюу олонгүй, Баунтын районо ажаһуужа байһан түрэлхидтөө ябашоо. Түрмэдэ бэень схэшье муудаа даа.

Хэршье бэе муутай болоо һаа, амгалан сагай үедэ ан-бун гэжэ ажаһуухынь тэндэ Сталинай харата муухай хардалга, гүрдэлгын хоёрдохи долгин орон соогуурнай дахинаа мушхаржа, . Б. Л. Ламожапов 1949 оной июниин 29-дэ хоёрдохиёо хаагдаа бэлэй. Тиихэдээ үнөөхил 37 онойнгоо хэрэгээр...

Тиин арбаад жэлэй саада тээ үзэгдэһэн зоболон хохидолынь дахинаа эхилбэ. Мушхэбэри, мүрдэлгэнүүд захалба. Үнөөхил асуудалнууд дахинаа табигдаба. Тиихэдэ сагай эриятын ёһоор нэгэ бага ондоохон һэн...

Асуудал: БМАССР-эй дэбисхэр дээрэ оршожо байһан революцида харша ябадал һүйдхэхэ эмхиин гэшүүнээр хэзээнһээ тоологдоног болоо хидэ хабаададаг байһанаа мэдэрһэн байна ха юмта. Тэрэнээ мүнөө юундэ нюухаяа һананабта?

Харюу: 37 оной мүрдэлгэ дээрэ би тиимэ үгэ алдаагүйб. Юундэб гэхэдэ, тэрэ дурдаһан эмхидэтнай хэзээдэшье ороогүйб. Совет засагта харша ажал ябуулга хээгүйб. Тиимэһээ мэдэрхэ аргамни байгаагүйл. **[1949 оной июлиин 7-до хэгдэһэн мушхэбэри].**

Асуудал: 1937 оной декабриин 20-до хэлэһэн үгэ соогоо революцида харша националис эмхиин гэшүүн байһан тухайгаа дэлгэрэнгыгээр хөөрэһэн байнат. Харагты. Гартнай табяатай. Энээн тухайгаа мүнөө юу нэмэхэбта?

Харюу: 1937 оной декабриин 20-до хэгдэһэн мушхэбэриин протокол намда уншуулаа һэн. 37 ондо тэрэ эмхидэ абтаһанби гэжэ үнэхөөрөөшье хэлэһэнби. Зүгөөр тэрэ хэлээшэмни бодото байдалһаа үндэһэгүй юм. Юундэб гэхэдэ, мушхэбэри хэгшэдэй талаһаа тиигэжэ хэлэ гэжэ айхабтар ехээр хашуулжа, хэһээлгэжэ, зобоолгожо, өөрһөө һанажа зохёохо баатай болоо һэм.

Гэмнэгдэжэ байһан хүнһөө иимэ харюу дууллаһан мүрдэгшэд уур сухалаа бусалжа, Б. Ламожаповые зэмэтэйб гүүлэжэ яажашье ядаба. 1937 ондо мүрдэгдэһэн хүнүүдэй нэрэһээшье хэлэжэ, үгэ алдуулжа шадабагүй. **«Маркс, Энгельс, Ленин, Сталинай зохёолнуудые би өөрөө оршуулдаг байгаа бэшэб. Оршуулгые тусхай хүдэлмэрилэгшэд Дондубон, Дашанимаев болон бусад хэдэг байгаа. Зэмэлэгдэһэн Донгидон, Дондубон, Ардин гэгшэд намайе революцида харша эмхиин гэшүүн байгаа гэжэ нээрээ хэлээ юм һаа, алдуу хээ. Би тиимэ эмхи тухай дуулаагшьегүйб, гэшүүниинь байгаашьегүйб. Тиимэһээ түрүүн хэлэһэн үгэдөө нэмэхэ юумэмни үгы»,**— гэжэ июлиин 12-то эрид харюу үгэһэн байна.

Б. Л. Ламожапов мүрдэлгын органдо иимэ харюу үгэһэнэйнгөө һүүлээр Красноярск хото этапаар (бүхы наһаараа) ябуулагдаһан юм.

Нэгэ муухай хердалга мүрдэлгын хэрэгээр хоёр дахин хаагдаһан, хоёр дахин сүүдлэгдэһэн Баатар Ламожапович Ламожаповай үйлэ заяан хатуугаар эрьеһэн байна даа.

Үгытэй ядуу Гармаев Ламажап гэдэгэй зургаан хүбүүдэйнь нэгэн болож тэрэ түрөө һэн. Нютагайнгаа нюдарган баяшуулай хара хүдэлмэриие хүлһөөр хэһээр ехэ болоо. 11 наһатайһаа агнажа һураа. 1920 ондо Дэрээнэйнгээ долоон жэлэй һургуули дүүргээ. Найман класс дүүргэһэнэйнгээ һүүлээр Дэрээнэй сомсоведэй секретариин тушаалда ороо һэн. Баргажан һууринай залуушуулай дундаһаа эгээл түрүүлэн, эдир пионер болоо. 1924 ондо Ленинэй комсомолой гэшүүндэ абтаа. 1929 ондо партида ороо. Партиин Баргажанай айком тэрэниие 1927 ондо партийна һургуулида Улаан-Үдэ эльгээгээ. Б. Л. Ламожаповай ямар тушаалнуудта хүдэлһэн тухай дээрэ хэлэгдээ һэн.

Ямаршье зэмэтэй бэшэ аад, бүхы наһаараа сүлэлгэдэ байха болоһон Б. Ламожапов нэгэндээ нэтэрээд, сүхэреэд, тэндэ һуугаагүй, харин парти, правительствынгаа тэрэ үеын хүтэлбэрилэгшэдтэ бэшэг нэгэтэ бэшэ эльгээжэ, үнэниие бэдэрээд үзэһэн юм. Тэрэнэй уголовно хэрэгтэй танилсажа байхадаа, ВКП(б)-гэй секретарь Г. М. Маленковто, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. М. Шверникгтэ, ВКП(б)-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо Л. П. Берияда 1949—1950 онуудай турша соо бэшэһэн мэдүүлгэ-гомдолнуудыень уншаа һэм. Тэдээн соогоо юун гэжэ бэшэнэб гэхэдэ, нэгэдэхеэр, Буряадай обкомой нэгэдэхи секретарь М. Н. Ербановай ангиин дайсан гэгдээд байхада, тэрэ үедэнь тушаалаараа ургаһан хүнүүд бултадаа (тэрэ тоодо бишье) НКВД-гэй органдо дүтынь хүн шэнгеэр һанагдажа, хаагдаһан байгаабди. Хоёрдохёор, мүрдэлгэ гээшэ буруугаар хэгдээ, саарһа гүүрһан, протокол мүрдэгшэдэй гараар заһагдаһан байгаа. Гурбадахяар, минии хүтэлбэрилжэ байһан хэблэлээр гаргагдаһан номууд болон брошюранууд соо политическэ талааараа ондоо болгогдоһон юумэн байгаагүй гэжэ экспертизэ гэршэлээ гэжэ мэдээсэнэ. Тиигэхэ зуураа, түрмэ соо ямар эрхэ байдалда байһанаа бэшэнэ. **«Түрмэдэ байхадамни, Ежовой арганууд хэрэглэгдэдэг байгаа. Мүрдэгшэд Хамаганов, Дидэк гэгшэд элдэб эсээр айлгадаг, занадаг, сохидог һэн. Мэдээгүйгөөр би тэдэнэй нэхэһэн юумые дабтажа, зэмээ мэдэрһэндэ тоологдоһон байгаа хаб. Тиигэһэнээ 12 жэлэй үнгэрһэн хойно, 1949 ондо, дахинаа хаагдаад байхадаа, мүрдэлгын протокол уншахадань, ойлгоо һэм.**

Гүрэнэй Аюулгүйе сахиха талаар Красноярска хизаарай Абанска районой таһагай мэдэлдэ байһан нүүлгэгдэгшэ Б. Л. Ламожаповай бэшэгүүдтэ Москваһаа харюу ерээгүй һэн.

Автор бэшэхэдээ, Гүрэнэй Аюулгүйн Министерствын 1949 оной сентябриин 17-ной тусхай суглаанай шиидхэбэриие болюулжа, тоонто нютагтаа түрэлхидтэеэ хамта СССР-эй эрхэтэнэй эрхэнүүдээ эдлэн ажаһуухые зүбшөөхыень гүйдаг байгаа. Баатар Ламожаповай алтан дэлхэйдэ ори гансараа үлэһэн хүбүүнтэеэ нэгэдэжэ, үлбэр болоһон бэеэ дүмэжэ, шадалайнгаа зэргээр ажал хэжэ һууха һанааниинь хүсэлдөөгүй һэн. 1937 оной бузар толбо — наһанайнь хэрэг болоо бшуу.

БурЦИК-эй секретарь байһанаа, Сталинай зэбүүрхэмэ гүрдэлгэ, хардалгада орожо зэмэлэгдэһэн Б. Ламожаповта хабаатайгаар НКВД-гэй гурбанай 1938 оной мартын 16-да абаһан шиидхэбэри БМАССР-эй Верховно Сүүдэй Президиумэй 1956 оной майн 26-най тогтоолоор болюулагдажа, зэмэлхэ үндэһэнэй үгы байһан дээрэһээ хэрэгынь зогсоогдоһон байна.

Эрхэтэниие нэгэ хэрэгэй түлөө хоёр дахин гэмнэжэ байһан гушаад онуудые ойндоошье оруулхада, һүрөөтэй байна. Үе сагһаа дулдыдаһан үшөө нэгэ хүнэй хуби заяан иимэл даа.

Б. Л. Ламожапов Буряадай номой хэблэлые эрхилэгшээр удааншье хүдэлэнгүй, Буряадай Түбэй Гүйсэдхэхы комитедэй (БурЦИК-эй) секретаряар дэбжүүлэгдэһэн байна. Тэрэнэй урда тээ энэ хүн сомсоведэй секретаряар, ВКП(б)-гэй Сэлэнгын айкомой пропагандистаар, совет-партийна һургуурэдэг саг байгаа. Мүрдэгшэдтэ бэшэ юуншье хэрэггүй һэн. Тиигэжэ зэмэтэн, ангиин дайсан болгогдоһон энэ хүн 1938 оной март һарада БМАССР-эй НКВД-гэй гурбанай шиидхэбэреэр сүүдлэгдээд, найман жэлээр түрмэдэ хаагдаа. Түрмэһөө тэрэнэй тэрьедэхэ гэжэ һэдэһэнэйнь түлөө 1939 онһэмта?

Харюу: Тиимэ эмхиин гэшүүн хэзээдэшье байгаагүйб. Зүгөөр 1937 ондо намайе тиигэжэ зэмэлээд, 1938 ондо БМАССР-эй НКВД-гэй гурбанай тогтоолоор 8 жэлээр сүлэһэн юм.

Асуудал: 1937 оной мүрдэлгэ дээрэ та өөрөө тиимэ эм...

В. ТОКТОХОЕВА,
журналист.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн гарһаа ара талаадань) Базар Ламожапов, Цырен Ринчино; Дулма Дансаранова һамганиинь, Дарима басаганиинь, эсэгэ Ламожап Гармаев, Баатар Ламожапов, Боря хүбүүниинь.

ТАСС • АПН
ХИЛЫН СААНАҺАА

НАСА-гай ХАРАА ТҮСЭБҮҮД

НЬЮ-ЙОРК. Аэронавтикын ба США-гай замбуулинай дайда шэнжэлхэ талаар национальна захиргаан (НАСА) асари ехэ хубилалтануудые хэхые түсэблэнэ. НАСА-гай хүтэлбэри аэронавтика болон замбуулинай технологиин талаар, Нарата юртэмсые хүнэй шэнжэлхэ талаар хоёр захиргааниие нэгэдүүлхые шиидэбэ гэжэ США-гай аэро-замбуулинай промышленностиин долоон хоногтоо нэгэ удаа гарадаг «Авиэйшн уик энд спейс текнолоджи» журнал мэдээсэнэ. Журналай бэшэһэнэй ёһоор, аэронавтика болон замбуулинай технологиин талаар захиргаанай начальнигаар һаяхан томилогдоһон Арнольд Алдрич НАСА-гай шэнэ ехэ подразделениие толгойлхо байна. Замбуулинай шэнжэлгэнүүдэй талаар США-гай холын хараата зорилгонуудые шэнжэлхэ, эгээл һайн онъһон техникэ болон технологи зохёохо талаар абтаһан шиидхэбэринүүд ехэ юумэ бэелүүлхэ арга олгохо байна гэжэ НАСА-гай директор Ричард Трули мэдүүлбэ.

НИИТЫН СОВЕДЭЙ ХҮДЭЛМЭРИ

СОФИ. Национальна асуудалай элдэб зүйлнүүдые зүбшэн хэлсэхэ талаар ниитын соведэй хүдэлмэри НРБ-гэй арадай суглаанда эхилбэ. Национальна аюулгүйе хамгаалха талаар ниитэ национальна комитедэй түлөөлэгшэд, тюрк хэлэтэй ба мусульман шажан мүргэлэй хүн зоной түлөөлэгшэд, арадай суглаанай хүтэлбэрилэгшэд, БКП-гэй ба БЗНС-эй парламентын бүлэгүүдэй, парламентын саг үргэлжын комиссинуудай, НРБ-гэй политическэ ба ниитын эмхинүүдэй хамтын декларацида гараа табиһан ниитын хүсэнүүдэй түлөөлэгшэд, партийнабэшэ ниитын ажал ябуулагшад, Болгариин патриарх болон Болгариин ахамад муфтиин тэрээндэ хабаадаһан байгаа.

НРБ-гэй Арадай суглаанай түрүүлэгшэ Станко Тодоров Соведэй заседаниие нээбэ.

Үндэһэ яһанай асуудал мүнөө аюултай хараа шэглэлтэй болож байна. Болгариин общество доторхи үндэһэ яһанай хёмороо зүришэлдөөнүүд улам зүрюу харша болоно. Энээнэй саана үйлэ хэрэгүүд хүлеэгдээгүй үрэ дүнгүүдые үгэнэ, ушар иимэһээ мүнөө маанадай хүн бүхэндэ үнэтэй шухаг юумэ хангахын — демократиие үргэдхэхын, аюулгүй байдал тогтоохын тула харюусалгатай байһанаа мэдэрхэ, ухаан бодолоо гүйлгэхэ, бэеэ барингни тэсэмгэй байха гээшэ хэзээ хэзээнэйхиһээ шухала удха шанартай байна.

ЗУРГААДАХЯА СУГЛАРБА

БЕРЛИН. ГДР-эй 16 түрүү партинуудай, политическэ бүлэглэлнүүдэй ба ниитын эмхинүүдэй түлөөлэгшэд «түхэреэн столой» саана зургаадахяа сугларба. Национальна аюулгүйе сахиха албан зургааниие тарааха тухай шиидхэбэри хэр бэелүүлэгдэжэ байнаб гэһэн мэдээсэлые шагнаха, орон доторхи политическэ бусад шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхэ зэргэтэй.

«Түхэреэн стол» ашаяа харюулнагүй, ГДР-тэ шэнэдхэлгын хэрэгтэ бэрхэшээл түбэгүүдые ушаруулхада болохо гэжэ зарим оппозиционно эмхинүүдэй түлөөлэгшэд урда тээнь айһан гайхаһан байгаа. ГДР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Ханс Модров энээниие зүбшөөнэгүй. Нёдондо жэлэй декабриин 7-һоо хойшо хүдэлдэг оронойтүрүү политическэ хүсэнүүдэй харилсаанай парламентһаа гадуурхи энэ түхэл шэнжэ асари ехэ удха шанартай гэжэ правительство тоолоно гээд тэрэ Австриин телевидениидэ интервью үгэхэдөө тэмдэглээ. Общественэ нэгэдүүлхын тула эндэ үндэһэ һуури табигдана, гүрэнэй зургаанудта мүнөө дээрээ ородоггүй демократическа хүдэлөөнүүдтэй һанамжануудаа нюуса бэшээр халан абалсаха арга олгохо байна. Хуулинуудые, тэрэ тоодо һунгалта тухай хуулиие зохёолгодо энэнь илангаяа удха шанартай.

ДЕКРЕДҮҮДТЭ ГАРАА ТАБИБА

БУЭНОС-АЙРЕС. Телекоммуникацинуудай национальна компаниие, түмэр харгынуудай гүрэнэй захиргааниие үмсын гарта удаа дараалан оруулхые хараалһан хэдэн декредүүдтэ Аргентинын президент Карлос Менем гараа табиба. Тэдэниие гүрэнэй мэдэлһээ гаргалга хадаа, правительствын һанамжын ёһоор, бэелүүлэгдэжэ байһан үргэн ехэ экономическа реформын гол хубинь болоно.

Декредүүдэй нэгэнэй. үндэһөөр, Аргентинэ уласхоорондын худалдаа наймаа үргэдхэхые хараална. Энээнэй ашаар байгша оной октябрь болотор телекоммуникацинуудай һалбарида хубиин дүрбэн компани, тэрэ тоодо уласхоорондын хэлсээ холбооной каналнуудые байгуулхаар түсэблэгдэнэ.

ЭКОНОМИЧЕСКА ХАРИЛСААГАА ҮРГЭДХЭХЭ

ТОКИО. Хараалагдажа байһан мүнгэн һангай бүлэг хэмжээнүүд хадаа Польшотой, Венгритэй экономическа тогтууритай харилсаа холбоо тогтоолгын үндэһэ һуури болохо уялгатай. Тэдэниие бэелүүлхэ гээшэ тон шухала удха шанартай хэмжээ ябуулга болоно гэжэ Японой правительство соносхобо.

Польшо тушаа абтаһан шиидхэбэриин үндэһөөр худалдаа наймаанай ябуулганудые хараалха талаар лаб хангалгын тусхай фонд байгуулагдаха юм. Энэнь 350 миллион долларой худалдаа наймаанай ябуулганудые бэелүүлхэ арга олгохо. Япон капиталай ба экономическа бусад харилсаанай хабаадалгатайгаар хамтын предприятинуудые энэ орондо барюха ажал ябуулганудые дэмжэхын тула эндэһээ мүнгэ зөөри гаргашалагдаха зэргэтэй. Венгридэ зорюулагдаһан энэ фонд 400 миллион доллар хүрэтэр үргэдхэгдэхэ байна.

Тиихэтээ хамта эдэ хоёр гүрэнэй түд бүхэндэ ойрын гурбан жэлэй хугасаа соо 500 миллион долларой хэмжээнэй хүнгэлэлтэтэй урьһаламжа үгэхые хараалһан тухайдаа Японой правительство соносхобо.

МҮРДЭН ШЭНЖЭЛХЭНЬ

МАНИЛА. Нёдондо жэлэй декабрь һарада сэрэгэй урбалта хэхэ һэдэлгэнүүдтэй үймөө хүлгөө татагшадай гаргаһан ушар баримтануудые мүрдэн шэнжэлхэ талаар тусхай правительственна комиссида онсо эрхэ түлөөлэлгэнүүдые олгохо тухай хуулида Филиппинын президент Корасон Акино гараа табиба. Оронойконгрессэй урда тээнь баталһан энэ документтэй зохилдуулан, комиссиин гэшүүд үймөө хүлгөө татагшадай ябуулгануудые мүрдэн шэнжэлхэ талаар эрхэнүүдые олгоно, үймөө хүлгөөндэ хабаадаа бэшэ аа гү гэжэ һэжэгтэ ороһон банкын счедүүдые шалгаха арга олгогдохо байна.

Филиппинэдэхи байдалай орёо түгшүүритэй байхадань, захиргаанай толгойлогшо иимэ шиидхэбэри абаба. К. Акинын правительствые хүсөөрөө унагааха гэһэн түсэбүүдһээ үймөө буһалгаа татаһан сэрэгэйхид арсаадүй байһаар.

«МАНАЙ ҮЕЫН ХҮН»

Очеркнуудай конкурс

Манай үе саг тухай, юрын ажалша хүн тухай уран хурсаар, удха түгэлдэрөөр бэшэгдэһэн очеркнуудай заншалта конкурс «Буряад үнэн» газетын редакци 1990 ондо дахинаа соносхоно.

Конкурсдо хабаадахада, заал һаа ажалай онсо габьяатай, үндэр ехэ дүнгүүдые туйлаһан хүнүүд тухай бэшэгты гэһэн эрилтэ табинагүйбди. Юрэнхыдөө мантай зэргэлэәд ажаһуудаг, ажалладаг ямаршье хүн тухай һонирхолтойгоор бэшэхэ арга олдохо байха. Тэрэнэй хуби заяан заримдаа орёо тойрууушье, алдуу эндүүтэйшье байжа магад. Хамаагүй. Хүнэй наһан дардам сэхэ харгыдал адли байдаггүй ха юм. Һайн һайхан абари зан, һанаа сэдьхэлыень үнэншэмэ тодоор харуулха хэрэгтэй.

Тиихэдээ эдэ очеркнууд уран һайханай бухы эрилтэнүүдтэ харюусамэ, тон һайн шанартай байха ёһотой.

Урда тээнь хаанашье толилогдоогүй, радиогоор ба телевиденеэр дамжуулагдаагүй, ном, согсолборинууд соо оруулагдаагүй очеркнууд «Манай үеын хүн» гэһэн конкурсдо абтадаг байха. Жэлэй туршада нэгэ автор нэгэл очеркоо конкурсдо эльгээхэ эрхэтэй.

Очеркнууд байгша оной декабриин 15 болотор газетымнай нюурнуудта толилогдожо, 1991 оной январиин 1-нэй номерто конкурсын дүн тухай мэдээсэл ниитэлэгдэхэ.

Уран зохёолшод, журналистнууд, хүдэлмэришэд, хүдөө бэшэгшэд, бухы манай уншагшад соносхоhон конкурсдомнай эдэбхитэйгээр хабаадажа, бэлиг шадабаряа харуулха гэжэ найданабди.

«МАНАЙ ҮЕЫН ХҮН» гэһэн конкурсдо илажа гараһан нүхэдтэ иимэ шангууд олгогдохо:

нэгэдэхи нэгэ шан — 100 түхэриг;
хоёрдохи хоёр шан — тус бүридөө 50 түхэриг;
гурбадахи гурбан шан — тус бүридөө 30 түхэриг.

Конкурсдо эльгээгдэһэн очеркын хэмжээн 8—10 хуудаһанһаа дээшэ байха ёһогүй. Гар бэшэгүүдынь гэдэргээ бусаагдахагүй.

Конверт дээрэнь **«Очеркнуудай конкурсдо»** гэһэн тэмдэг хээд, иимэ адресаар эльгээгты: **670000, г. Улан-Удэ, ул. Каландаришвили, 23, редакция газеты «Буряад үнэн».**

Газетын редакци.

«БУРЯАД ОРОН-90»

Фото-зурагуудай конкурс

Республикынгаа хүн зоной ажабайдал, ажалые, тэдэнэй сэдьхэлэй баялиг, хүсэл, эрмэлзэлые, түрэл нютагайнгаа гоё һайханиие харуулһан «БУРЯАД ОРОН-90» гэһэн фото-зурагуудай конкурс манай газетэ дахинаа соносхоно.

Хүлгөөтэ сагай дабтагдашагүй үйлэ хэрэгүүдые харуулһан фото-зурагууд хожомоо үнэтэ шухаг документнүүд боложо тодордог гээшэ.

Мүнөө үеын эрхэ байдалда буряад арадайнгаа үндэһэн хэлэ, соёл, заншалые һэргээхэ, Байгал далайгаа, тэрэ шадарай үзэсхэлэн байгаалиие хамгаалха гээшэ республикын эрхэтэн бүхэнэй уялга. Хубилган шэнэдхэлгын амисхаал нютагтамнай мэдэрэгдэнэ гээшэ гү? Эдэ бүгэдые фото-зураг соогоо гаргажа, газетын нюурнуудта толилхо хэрэгтэй.

Фото буулгаха дуратай бухы зониие, фотожурналистнуудые конкурсдомнай хабаадахыень уринабди. Илагшадта иимэ шангууд тогтоогдоо:

нэгэдэхи нэгэ шан — 50 түхэриг;
хоёрдохи хоёр шан — тус бүридөө 35 түхэриг;
гурбадахи гурбан шан — тус бүридөө 25 түхэриг.

Конкурсдо хабаадагшад хэдышье зураг эльгээхэ эрхэтэй. Зурагуудай хэмжээн 9Х12 сантиметрһээ бага байха ёһогүй. Фото-зураг бүхэндэ богонихон тайлбари-бэшэг хэрэгтэй. Гадна өөрынгөө адрес, нэрэ, обог, фамили хүсэдөөр бэшээд, конверт дээрээ **«Фотоконкурсдо»** гээд тэмдэглэхые гуйнабди.

Фото-зурагуудаа иимэ адресаар эльгээхэ: **670000, г. Улан-Удэ, ул. Каландаришвили, 23, редакция газеты «Буряад үнэн»**

«Буряад орон-90» гэжэ конкурсдо эльгээгдэһэн фото-зурагууд байгша оной декабриин 28 болотор абтаха.

Конкурсын дүнгүүд **1991 оной январиин 1-нэй** номерто толилогдохо.

Газетын редакци.

Һурагшадай республиканска олимпиада

«ЭРДЭМТЭЙ ХҮНҮҮД БОЛОГ!»

ЭНЭ ҺАРЫН 4-дэ үдэшын 5 саг багаар Буряадай хүдөө ажахын институдай актова зал соо эдир хүбүүд, басагад олоороо сугларба. Энэ хадаа һурагшадай дунда республиканска 16-дахи олимпиадада хабаадагшад нээлгэнэй баяр ёһололдо сугларжа байна гээшэ. Олоной дундаһаа набтархан бэетэй хүбүүе анхаржа, уулзаха гэжэ шиидэбэб.

— Би Базар-Доржо Содномов гээшэб. Хэжэнгын нэгэдэхи дунда һургуулида арбан нэгэдэхи класста һурадагби. Би математикаар болохо олимпиадада хабаадалсахаб. Нёдондо физикээр мүрысэхэеэ ерээ һэм,— гэжэ хүбүүн хэлэбэ.

Удахагүй залаар дүүрэн зон сугларба. Республикын арадай эрдэм һуралсалай министрэй орлогшо Е. Б. Раднаева һурагшадай республиканска олимпиадын нээгдэһэн тухай дуулгаад, Буряадай АССР-эй арадай эрдэм һуралсалай министр С. Д. Намсараевта үгэ үгэбэ. Үгэ хэлэгшэ һурагшадые, тэдэниие асаржа ерэһэн багшанарые амаршалаад, энэ харюусалгата мүрысөөндэ хүн бүхэндэ амжалта хүсэһэн байна. Олимпиадада хабаадалсахаяа республикын бухы районуудһаа, Улаан-Үдэ хотоһоо 427 һурагшад суглараа.

Республиканска олимпиадын хүдэлмэридэ хабаадалсахаяа СССР-эй Наукануудай Академиин Сибириин отделениин эрдэмтэд Новосибирск хотоһоо ерэнхэй. Тэдэнэй дунда Математикын институдай шэнжэлэгшэ-стажер И. Б. Ляпунов, Математикын институдай эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэ, техническэ эрдэмэй кандидат В. М. Кауров, Эрхүүгэй гүрэнэй университедэй аспирантка Е. П. Кузнецова, Химическэ кинетикэ болон дүрэлгын институдай эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэ А. Ю. Кузнецов, Неорганическа химиин институдай эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэ А. А. Галицкий гэгшэд байлсаба. Эдэ нүхэдһөө гадна олимпиадын нээлгэн дээрэ Буряадай эрдэмтэд байлсаба. Буряадай эрдэмэй түбэй президиумэй түрүүлэгшын орлогшо А. К. Тулохонов, Буряадай багшанарай институдай һуралсалай талаар проректор А. Б. Цыремпилон, физико-математикын эрдэмэй доктор, профессор Д. С. Сандитов, Буряадай хүдөө ажахын институдай приемно комиссиин секретарь, техническэ эрдэмэй кандидат Ц. Д. Сампилов гэгшэд һурагшадта хандаһан байна. Жэшээлбэл, Д. С. Сандитов иигэжэ хэлэбэ:

— Хүндэтэ хүбүүд, басагад, олимпиадын урда бултандатнай амжалта хүсэхэ зуураа, саашадаа ном һудараа улам оролдосотойгоор, улам амжалтатайгаар шудалхыетнай хүсэнэб. Би танай наһанда ябахадаа, физикээр һонирхожо эхилээ һэм. Минии багша Виктор Санжимитыпович Мункин эрмэлзэлыемни обёоржо, дэмжэһэн байгаа. Тэрэ мүнөө энэ зал соо һууна. Өөрынгөө һурагшадые энэ олимпиадада асараа. Танай дунда ерээдүйн эрдэмтэд бии гэжэ би бата этигэнэб. Зүгөөр оролдохол хэрэгтэй. Генерал болохоёо хүсэдэггүй сэрэгшэ муу гэжэ хэлсэдэг бшуу.

Олимпиада үнгэргэхын тула предмет бүхэнөөр тусхай жюри байгуулагданхай. Жюринүүдэй гэшүүдээр БГПИ-гэй ботаникын кафедрын багша, биологиин эрдэмэй кандидат Л. И. Зданович, ВСТИ-гэй тоолон тодорхойлолгын кафедрые даагшэ, техническэ эрдэмэй кандидат Ж. Ж. Холудоров, БГПИ-гэй физико-математическа факультедэй декан, физико-математикын эрдэмэй кандидат В. Н. Сандаков, БГПИ-гэй химиин кафедрын багша, физико-математикын эрдэмэй кандидат В. В. Кибирев, БГПИ-гэй химиин кафедрын багша, педагогикын эрдэмэй кандидат В. Ц. Балсанов, БГПИ-гэй англи хэлэнэй кафедрые даагша, хэлэ бэшэгэй эрдэмэй кандидат О. И. Богомолова, БГПИ-гэй немец хэлэнэй кафедрын ассистентка Л. А. Брянская, БГПИ-гэй француз хэлэнэй кафедрын ассистентка И. А. Жамбалдоржиева гэгшэд табигданхай юм.

Баяр ёһололой түгэсхэлдэ Улаан-Үдын 8-дахи, 48-дахи, 43-дахи, 33-дахи, 37-дохи дунда һургуулинуудай хүбүүд, басагад олимпиадада хабаадаха үетэн нүхэдөө халуунаар амаршалһан байна.

Зоной зал сооһоо гараха үедэ Яруунын райсоведэй арадай эрдэм һуралсалай таһагай инспектор С. Ш. Холхоеватай уулзабаб.

— Манай райониие арбан гурбан хүбүүд, басагад түлөөлнэ. Тэдэ булта декабриин арбан гурбанда — арбан дүрбэндэ үнгэргэгдэһэн районно олимпиадын илагшад, түрүү һууринуудта гарагшад гээшэ. Тэдэмни информатикаһаа бэшэ бусад предмедүүдээр мүрысөөнүүдтэ хабаадаха юм. Жэшээнь, немец хэлээр мүрысөөндэ хоёр хүн оролсохо.

ЯНВАРИИН 5-най үдэр Улаан-Үдын 14-дэхи дунда һургуулида үглөөнэй 9 сагһаа һурагшадай олимпиадын теоретическэ шатын мүрысөөнүүд эхилээ һэн. Олимпиадада хабаадаһан 8-дахи — 11-дэхи классуудай һурагшад предмет бүхэнөөр амяараа хубааржа, кабинедүүд соогуур тараба. 27-дохи кабинет соо биологёор 11-дэхи классай һурагшадай дунда мүрысөөн боложо байба. БГПИ-гэй кафедрые даагша, доцент Л. К. Бардонова мүрысөөн тухай хэдэн үгөөр хөөрэбэ:

— Һурагшад табан вариант боложо хубаарилагданхай. Вариант бүхэндэ ондо ондоо асуудалнууд табигдана. Яһала хүшэр асуудалнууд бии. Зүгөөр дунда һургуулиин һуралсалай программатай зохилдонхой ааб даа. Хүн бүхэн табан асуудалда харюусаха ёһотой. Эгээл эрхим харюунууд хамта дээрээ хорин табан баллаар сэгнэгдэхэ юм.

Стол бүхэнэй саана һурагшад нэгэ нэгээрээ һуугаад, ехэ анхаралтайгаар даабаринуудаа дүүргэнэ. Турунтаево һууринай дунда һургуулиин һурагша Андрей Быковский бодолгото болон һууна. Энэ хүбүүн нёдондо иимэ олимпиадада баһа хабаадаа һэн. Тиихэдээ 3-дахи һуури эзэлһэн байгаа. Тэрээнһээ саанахана Костя Харнохоев саарһан дээрэ тонгойнхой, хүдэлэнгүй һууна. Хүшэрхэн лэ асуудалнууд тудалдаа хаш даа. Костя Хурамхаанай районой Аргадын һургуулида һурадаг юм.

Мүрысөөнэй боложо байха үедэ командануудай хүтэлбэрилэгшэд, һурагшадай гэртэхин коридор соо обооролдоно. Үхибүүдэйнгээ түлөө тэдэнэй ехэтэ һанаагаа зобожо байһаниинь ойлгогдоно.

— Бидэ арбан зургаан үхибүүдые асараабди,— гэжэ Бэшүүрэй райсоведэй арадай эрдэм һуралсалай таһагай инспектор А. Б. Санжиев хөөрэнэ.— Тэдэмнай юһэдэхи, арбадахи, арбан нэгэдэхи классуудай һурагшад юм. Эрхимүүдэй эрхим хүбүүд, басагад ерэнхэй гээшэ. Бэшүүрэй нэгэдэхи дунда һургуулин юһэдэхиин һурагша Андронов Олег, арбан нэгэдэхиин Пантелеева Люда, Шэбэртын Чимитов Зоригто, Топкагай Голикова Оксана болон бусад. Сэхыень хэлэхэдэ, дээхэнүүр һуури эзэлхэ хүсэлэнтэйбди.

ЯНВАРИИН 6-да практическа шатын мүрысөөнүүд үнгэрбэ. Предмет бүхэнөөр мүрысөөн ами амяараа элдэб газарта болоо. 14-дэхи дунда һургуулида математика информатика хоёроор мүрысөөн үнгэргэгдөө. Буряадай багшанарай институдай кабинедүүд, лабораторинууд соо физикэ биологи хоёроор һурагшад даабаринуудые дүүргэһэн байгаа. Тиихэдэ Буряадай хүдөө ажахын институдта «химигүүд» эрдэм мэдэсээ элирүүлэлсэбэ. Харин хэлэнүүдээр мүрысөөн 1-дэхи интернат һургуулида болоо һэн.

— Минии басаган Нина математикын олимпиадада ерэнхэй юм,— гэжэ Баргажанай районой Гусиха нютагай һургуулиин англи хэлэнэй багша К. Д. Шодорова хэлэнэ.— Басагамни юһэдэхидэ һурадаг, яһала һайн һурадаг юм. Тиимэһээ басагаһайнгаа түлөө ехээр һанаагаа зобоногүйб. Тэрэмни нёдондо олимпиадада баһал хабаадаа һэн. Тиихэдээ хоёрдохи дүн харуулһан юм.

Олимпиадые эмхидхэгшэд һурагшадай сүлөө сагаа үнгэргэлгэдэ ехэ анхаралаа табиһан байгаа. Новосибирск хотоһоо ерэһэн эрдэмтэдтэй, Буряадай эрдэмэй түбэй хүдэлмэрилэгшэдтэй, Улаан-Үдын институдуудай багшанартай һонирхолтой уулзалганууд болоһон байна. Гадна 3-дахи, 65-дахи, 51-дэхи дунда һургуулинуудта «олимпиецүүд» хүрэжэ, һурагшадтай уулзаа. Улаан-Үдэ соогуур экскурсинууд эмхидхэгдээ һэн. Хүбүүд, басагад кинофильмнүүдые хараа, театрнуудта ороо. Жэшээнь, 6-най үдэшэ оперо, баледэй театрта Д. Пуччиниин «Чио-Чио-Сан» гэжэ оперо хараһан байна.

ЯНВАРИИН 7-ной 15 сагта һурагшадай республиканска олимпиадын дүнгүүд соносхогдоо һэн. Буряадай хүдөө ажахын институдай актова зал соо хүбүүд, басагад дахин булта сугларба. Олимпиадада хабаадаһан 25 команданууд сооһоо Улаан-Үдын 3 районууд түрүүшын һууринуудта гараба. Тиихэдэ 4-дэхи һуури эзэлһэн Хэжэнгын районой командые онсолон тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Энэ районой команда жэлһээ жэлдэ олимпиадануудта хабаадахадаа, улам һайн дүнгүүдые туйлажа шададаг. Жэшээнь, нёдондо тэдэнэр 8-дахи һууридо гараһан байгаа. Энэ талаар Хэжэнгын багшанарые, иленгаяа РСФСР-эй һургуулиин габьяата багша В. С. Мункиниие һайхан үгөөр дурдамаар.

Информатикаар үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ нэгэдэхи һууринуудые өөр өөрынгөө клас-

ГЭМЫНЬ УРДАА, ГЭМШЭЛЫНЬ ХОЙНОО БАЙХАГҮЙН ТУЛА

Байгша оной эхинһээ республика дотор 806 түймэр соробхилжо, арадай ажахыда ба эрхэтэдэй зөөридэ 2.594.100 түхэригэй гарза хэгдэбэ. Эндэ 40 хүн, тэрэ тоодо 10 үхибүүн наһа бараа.

Үбэлдөө хүйтэн шэрүүн улаарилтай манай дайдада хүн зон гэр байраяа һайнаар дулаасуулаад, үхи хүүгэдээ даарууулхагүй гэжэ оролдодог. Энэншье ойлгосотой. Харин галаа болгоомжолжо һураагүймнай сүйдтэ оруулна бшуу. 1988 ондо гэр байранууд соо 383 түймэр болоһон һаа, мүнөө аяар 530 түймэр соробхилжо, 1.038.818 түхэригэй хохидол ушаруулаа. Үхибүүдэй галаар наадажа, түймэр табиһан ушар жэлһээ жэлдэ олошорно.

Ноябриин 6-да Захааминай районой Дабаанай һү һаалиин фермэ дээрэ табатай Сережа Бадмаев зуруул олоод, үбһэнэй хадагалагдадаг байра руу орожо, үбһэ галдаа юм. Эндэ 367 центнер үбһэн, үшөө байрань дууһан шатаа.

Ноябриин 27-до Кабанскын районой Оймор нютагта табатай Света гурбатай Вася хоёр харууһагүйгөөр үлэжэ, түймэр табяад, өөһэдөө гал дүлэн соо наһа бараа.

Яруунын районой Шэрэнги нютагта декабриин 6-да дүрбэтэй Аюна ба хоёртой Баяр Жамбалдоржиевууд оройдоол 15 минутын туршада өөһэдөө үлэһэн байгаа. Эхэнь һүндэ гэжэ ошоо һэн. Багашуул матрац галдажа, һүүлдэнь утаа унярта хахажа гээгдээ бэлэй.

Үхибүүнэй наһа бараха гээшэ хүн бүхэнэй зүрхэ сэдьхэлдэ үбшэнтэйгөөр соностодог. Тээд ехэшүүлэй энэ талаар анхаралаа һулаируулаагүй һаань, хододоо һэргэг байгаа һаань, аюул тохёолдохогүй һэн. Үхибүүдээ галһаа һэргылэн, ганса «болохогүй!» гэһэн хорилгоор хизаарлангүй, гал гээшэ ямар сүйд тодхорто оруулдаг бэ, дүжэрөөд, хажуудахи хэрэгсэлнүүдтэ аһалдажа, саашаа тарадаг гэхэ мэтээр ойлгуулаа һаа, үхибүүн ойлгохо байна. Эдэ бүгэдые психологууд үни баримталан гэршэлһэн гээшэ. Ехэ хүн шанга эрилтэ табин, зуруул саагуур хадагалха, аһажа байһан тамхи, зуруулаа миин хаяжархихагүй, үхибүүн һүүлдэнь намайе һажкааха гээд һанаха зэргэтэй. Гэмынь урдаа, гэмшэлынь хойноо байхагүйн тула һэргылгын хүдэлмэри эршэмтэйгээр ябуулха ёһотойбди.

Булсагар хөөрхэн багашуулые найдамтайгаар аршалхын тула эдэ мүрнүүдые хүн бүхэн анхаржа, ойлгожо, үхибүүдтээ һургаал, заабари хэлэхэ бэзэ гээд найданабди.

Т. ГУЛГЕНОВА,
республикын МВД-гэй хүдэлмэрилэгшэ.

Бокс

ИЛАЛТА ТУЙЛАБА

Спортын мэргэжэл дээшэлүүлхэ һургуулинуудай болон Олимпиадада бэлэдхэлэй түбүүдэй суглуулагдамал командануудай дунда боксоор РСФСР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Краснодар хотодо болобо. 26 командын 200 гаран боксернууд хабаадаһан байгаа.

Мүрысөөнэй дүнгүүдээр Буряадай АССР-эй суглуулагдамал команда илалта туйлаба.

Хубиин тоосоогоор Зүүн Сибириин технологическа институдай студент, спортын мастер Евгений Мурзин 54 килограммай шэгнүүртэ онсо шалгаржа, түрүү һуури эзэлээ.

Багшанарай институдай студентнэр — спортын мастер Бато Батуев, спортын мастерта кандидат Владимир Знайденко гэгшэд өөһэд өөһэдынгөө шэгнүүрнүүдтэ мүнгэн медальнуудаар шагнагдаба.

«Забайкалец» бүлгэмһээ спортын мастерта кандидадууд Жаргал Бадмаев, багшанарай институдһаа спортын мастер Степан Хорлоев гэгшэд гурбадахи һууринуудта гараһан байгаа.

Боксоор СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Луцк хотодо үнгэргэгдэхэ. Буряадай багшанарай институдай студентнэр спортын мастерта кандидадууд Бато Батуев, Александр Кривоносов гэгшэд энэ ехэ мүрысөөндэ хабаадаха зорилготойгоор һорилго бэлэдхэл хэжэ байна.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

СПОРТЛОТО

1989 оной декабриин 31-дэ үнгэргэгдэһэн 53-дахи тиражай дүнгүүдые «Союзспортлото» нэгэдэл согсолбо.

«45-наа 6-ень тааха спортлото»: 1.873 435 билет ороо. Зургаан номер хэншье таабагүй, табан номер (63 карточка) таагшад — 1141 түхэриг, дүрбэн номер (2.391 карточка) тааһан хүнүүд — 35 түхэриг, гурбан номер (41.802 карточка) таагшад 3 түхэриг абаха байна.

ТОБШОХОНООР

САНА. «Локомотив» бүлгэмэй клубай түрүү һуури эзэлхын түлөө нэмэл мүрысөөндэ 50 гаран һанашад хабаадаба. Эрэшүүлэй дундаһаа багшанарай институдай студент спортын мастерта кандидат Андрей Полевик 6 километрэй зайе 16 минута 18 секунда соо гаталжа, илалта туйлаа. 65-дахи һургуулиһаа Евгений Намогоев, багшанарай институдһаа Юрий Щеглаков гэгшэд шангай һууринуудта гараба.

Эхэнэрнүүд 3 километртэ урилдаа. 48-дахи һургуулиин 11-дэхи классай һурагша Екатерина Дойникова 9 минута 52 секунда саг харуулжа эрхимлээ, Аня Самарцева, Светлана Кузьмина гэгшэд удаадахи һууринуудые эзэлбэ.

ХОККЕЙ. Шайбатай хоккейгээр республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө 28-дахи мүрысөөнэй ээлжээтэ гурбан наадан үнгэргэгдөө.

Закаменскын «Металлург» хоёр нааданда хабаадахадаа, ЗММК-гай «Металлистда» — 2:6, «Соколдо» 3:9 тоотойгоор шүүгдэбэ. «Локомотив» команда иланагаяа һайнаар наадана. Дүрбэн нааданай һүүлээр тэдэнэр 8 очкотой болоод, түрүүлжэ ябана.

Бүмбэгэтэй хоккейгээр Буряадай АССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн үргэлжэлһөөр.

Бэрээнэй-Адаг тосхондо «Бройлер» команда «Леснигтэй» уулзахадаа, 1:8 тоотойгоор урагшагүйдэбэ. Үдын совхозой «Үдэ» команда «Забайкалецай» хоккеистнүүдтэ 1:8 тоотойгоор булигдаһан байгаа.

Нёдондо жэлэй чемпион — Кабанскын районой Селенгинск һууринай «Сэлэнгэ» командын хоккеистнүүд һайн һорилго бэлэдхэлтэй байһанаа харуулна. Тиигэжэ тэдэнэр Новокижингинскын «Кристаллые» 15:3 тоотойгоор илаба.

Прибайкалиин районой Турунтаево тосхондо нютагай «Мелиоратор» команда «Кристаллые» — 10:8, Хэжэнгын «Юностиие» 9:4 тоотойгоор шүүжэ, урагшаа дабшаа.

Б. МИРОМАНОВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ
Мүнөөдэрэй номерто

В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Хүүгэдэй совет жасын «Доброе сердце» нэрэтэй 24 часай телемарафон хэдэн мянган хүн зоной зүрхэ сэдьхэлые хүлгөөбэ. Хэдэн миллион энэрхы сэдьхэлтэн үншэн үхибүүдтэ туһалжа, шадал соогоо мүнгэ хүүгэдэй жасада оруулһан байна. Манай Буряад ороной хүнүүдшье энэ хэрэгһээ хажуу талада үлөөгүй.

Энээн тухай Ленинэй нэрэмжэтэ Хүүгэдэй совет жасын Буряадай отделениин правлениин гэшүүн А. Тармаевагай газетын нэгэдэхи хуудаһанда толилогдоһон корреспонденци дотор хэлэгдэнэ.

СССР-эй Арадай депутадуудай съезд дээрэ орон дотор наһатай хүнүүдэй ажабайдал тухай ехэ хөөрэлдөөн болоһон байна. Энэ хөөрэлдөөнэй дүнгүүдээр пенсионернүүдэй һуудал байдал һайжаруулгада зорюулагдаһан үйлэ хэрэгүүд болоо гэбэл: үнгэрһэн жэлэй октябриин 1-һээ эхилжэ, энэ талаар СССР-эй Хуули хүсэндөө ороо. СССР-эй Верховно Соведэй хоёрдохи сесси дээрэ хуулинууд баталагдан абтажа, үгытэй байдалтай гэр бүлынхидэй байдал һуудал нилээд һайжаруулагдаха болобо.

Энэ бүхы хэмжээ ябуулганууд манай республика дотор хэр бэелүүлэгдэнэб, дайнай болон ажалай ветерануудтухай анхарал хэр хандуулагданаб? Энээн тухай «Правда Бурятии» газетын ниитын приемнын хүдэлмэрилэгшэ Л. Булыгинагай «Анхарал гээшэ гү?» гэһэн гаршагтай корреспонденци дотор хэлэгдэнэ.

Һунгалтада бэлэдхэл, тэрэниие үнгэргэхэ кампанида хаанаһаа мүнгэн зөөри олгогдоноб, Россин парламентын депутат «хэдытэ» болохоб? ТАСС-ай корреспондентын «Һунгуулиин кампанида мүнгэн хаанаһаа олгогдоноб?» гэһэн статья дотор эдэ асуудалнуудта харюунууд үгтэнэ.

СССР-эй Арадай депутадуудай съезд дээрэ Буряад ороноһоо арадай һунгамалнуудай үгэ хэлэжэ үрдеэгүй үгэ хэлэлгэнүүдыень газетэ уншагшадтаа дурадхана.

Кино, театр

Бурятский театр драмы имени Х. Намсараева
А. Ким. «Хүхы шубуунай гуниглал» (Плач кукушки) — в 19-30.
«Дружба»
«Князь Удача Андреевич» — в 10, «Хон Гиль Дон» — в 12, 14-10, 16-10, 18-10, 20-20.
«Родина»
«Попутного ветра, синяя птица» — в 9-40, «Леди Макбет Мценского уезда» — в 15 (удл.), 17-40 (удл.), «Однажды в Америке» (3 с.) — в 11, 19-30.
«Прогресс»
Красный зал — «Хон Гиль Дон» — в 9-40, 11-30, 13-20, 15-10, 17, 19, 21. Зеленый зал — Мультфильмы — в 11-30, «Маньчжурский вариант» — в 9-50, 13-20, 15 (удл.), 17-20, 19, 20-40.

АГААР, УҺАН СЭБЭР ГҮ?

Улаан-Үдын агаар үнгэрэгшэ жэлэй декабрь һарада тэрэл зандаа муухай, һайн, муушье тээшээ балай хубилалтанууд болоогүй. Гэбэшье, ноябрь һаратай сэсуулхада, хорото бодосууд ехэшэг байгаа. Тооһон хэмһээ 4 дахин, углеродой бурма 3 дахин, азодой двуокись ба фенол нормоһоо 2 дахин үлүү. Харин серын двуокись, сульфат, азодой окись ба формальдегид хаахаанагүй хэм соогоол байба.

Хотын агаарые автотранспорт лэ муухай болгоно. Бабушкинай нэрэмжэтэ үйлсөөр, түмэр замай вокзал дээрэ, локомотивна депогой хажуугаар агаар илангаяа бузарлагданхай.

Северобайкальск хотын хажуугаар Тыя голһоо уһа абажа шалгахада, нефтиин гаргашанууд, медиин ионууд нормоһоо үлүү байгаа. Энэ хотын шүүдэг, сэбэрлэдэг түхеэрэлгэнүүдээр гараһан уһа шалгахада, муухай бодосууд нормоһоо мүн лэ 4,2 дахин ехэ гээд элирээ юм. Сэлэнгэ мүрэнэй уһан Улаан-Үдэһөө Селенгинскын ЦКК-гай түхеэрэлгэнүүд хүрэтэр муухай, эндэ нефтиин гаргашанууд угаа ехэ байба. Мүн лэ энэ мүрэнэй уһан Наушки тосхонһоо адаг хүрэтэрээ зэдэй ионуудаар элбэг, үлүү элбэг байгаа гэжэ хэлэмээр. Улаан-Үдын сэбэрлэлгын түхеэрэлгэнүүдээр гараһан уһа шалгахада, нефтиин гаргашанууд нормоһоо 11 дахин, Селенгинскын ЦКК-гай шүүдэг түхеэрэлгэнүүдээр гараһан уһан соо медиин ионууд хэмһээ 10 дахин ехэ байгаа. Закаменск хотын сэбэрлэлгын түхеэрэлгэнүүдээр гараһан уһан Модон-Хүл голые ехэ бузарлана. Үдэ голой уһан Улаан-Үдын хажууда мүн лэ хэмһээ муухай гээд элирээ. Гансал Большая Речка голой уһан алишье талаараа сэбэр байгаа.

В. ТАТАРНИКОВ,
гидрометеорологиин, Буряадай түбэй начальник.

Сэнхир экран

ЧЕТВЕРГ, 11
НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.35—«Житие Дон Кихота и Санчо». 2-дохи фильм. 4-дэхи сери. 10.40—«Зима в Простоквашино». Мультфильм. 10.55—«И пока на земле существует любовь»—фильм-концерт. 11.25—Үхибүүдтэ зорюулагдаһан дамжуулга (англи хэлэнэй хэшээлтэйгээр). 12.25—Телефильм. 13.30 — Время. 14.00—Хоккей. «Филадельфия Флайерз» (США) —ЦСКА. 16.00—«Эди шадитэй уулзалга». 16.30—И. Брамс. 1-дэхи соната. 16.55—Баримтата фильмүүд. 17.35—Хүгжэмэй баялиг. С. Рахманиновай романснууд. 18.30—«Коммунист» журналай редакцида үнгэргэгдэһэн «түхэреэн стол». 19.30 — Время. 20.00—«16 ба тэрээнһээ дээшэ наһатайшуулда». 20.45 — «Жил-был пес». Мультфильм. 20.55—«Житие Дон Кихота и Санчо». 2-дохи фильм. 4-дэхи сери. 22.00—Время. 22.30—Шухала асуудалаар хөөрэлдөөн. 22.40—Гүрэнэй асуудалнуудые шиидхэлгэдэ хүнэй үүргэ тухай. 23.40—ССР Союзай Гүрэнэй академическэ Ехэ театр соо болоһон итальян хүгжэмэй үдэшэ. 00.30—«Ехэшүүлдэ зорюулагдаһан мультфильмнүүд.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15—Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 9.35, 10.35 —Байгаали шэнжэлгэ. 4-дэхи класс. Ногоон патруль. 10.05, 11.05—Испан хэлэн. 1-дэхи, 2-дохи жэлээ һуралсажа байгшадта. 11.35, 12.35—Физикэ. 8-дахи класс. 12.05 — «Манай саад». 13.05—«Иван Грозный». 2-дохи сери. 14.50—Ритмическэ гимнастика. 15.20—«Марк Твен против...»—телефильм. 16.30—17.40 — Забһарлалга. УЛААН-УДЭ. 17.40—«Воззрение на

НАШ АДРЕС:
670000, УЛАН-УДЭ
ул. Каландаришвили, 23.

Телефоны редакции: редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76; отделы: партийной жизни и пропаганды—2-60-91, 2-56-23; промышленности и строительства—2-61-35, агропромышленный—2-64-36, 2-63-86; советского строительства и быта—2-69-58; культуры и школ—2-60-21, 2-57-63; информации—2-34-05; переводов—2-54-93; писем и селькоров—2-67-81; корректорская—2-33-61; выпускающие—2-35-95; собственные корреспонденты: п. Баргузин—91-1-44, г. Северобайкальск—35-73, п. Хоринск—55-6-99, г. Закаменск—31-61, п. Кырен—91-9-79, п. Агинское—3-40-69. Директор издательства—2-37-32, бухгалтерия—2-33-77, вахта—2-56-62.

Газета выходит 300 раз в год. Объем 2 п. л. Индекс подписки газеты 50901.